

Univerzita Karlova v Praze

Právnická fakulta

Jitka Kratochvílová

ŽALOBA A ROZSUDEK (VZÁJEMNÝ VZTAH)

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: prof. JUDr. František Zoulík, CSc.

Katedra: Občanského práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 15.4.2012

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne

Podpis

OBSAH

---

1. Úvod.....	5
2. Řízení sporné a některé jeho zásady.....	7
2.1. Zásada dispoziční.....	8
2.2. Zásada projednací	8
2.3. Zásada veřejnosti, ústnosti, přímosti	9
2.4. Zásada rovnosti účastníků	10
2.5. Zásada rychlosti a hospodárnosti.....	11
2.6. Zásada volného hodnocení důkazů	12
2.7. Další zásady	13
3. Žaloba a rozsudek jako procesní úkony.....	14
3.1. Pojem	14
3.2. Forma.....	16
3.3. Náležitosti	17
3.3.1. Náležitosti žaloby.....	19
3.3.2. Náležitosti písemného vyhotovení rozsudku.....	23
4. Vztah petitu a enunciátu.....	26
4.1. Petit žaloby - návrh na znění výroku rozsudku	26
4.2. Výrok rozsudku (enunciát)	28
4.3. Vázanost soudu žalobou.....	30
4.4. Příklady z praxe.....	30
4.4.1. Příklad 1	30
4.4.2. Příklad 2.....	31
4.4.3. Příklad 3	31
4.4.4. Příklad 4.....	32
4.4.5. Příklad 5.....	32

4.4.6. Příklad 6	33
5. Druhy petitů a rozhodnutí o nich	34
5.1. Jednoduchý žalobní petit	34
5.2. Eventuální žalobní petit	35
5.3. Alternativní žalobní petit	36
5.4. Alternativa facultas	37
6. Vzájemný návrh, námitka započtení a rozhodnutí o nich	38
6.1. Vzájemný návrh (vzájemná žaloba).....	38
6.2. Námitka započtení	39
7. Rozsudek a předmět řízení	40
7.1. Částečný rozsudek	41
7.2. Mezitímní rozsudek	42
7.3. Možnost překročení návrhu.....	43
8. Konstitutivní a deklaratorní úkony	45
8.1. Deklaratorní žaloba a deklaratorní rozsudek.....	45
8.2. Konstitutivní žaloba a konstitutivní rozsudek	48
9. Závěr	50
10. Seznam zkratk.....	56
11. Seznam použité literatury	57
11.1. Z literatury	57
11.2. Z internetu.....	59
12. Resumé	60
12.1. Klíčová slova	61

1. ÚVOD

Občanské právo procesní prochází neustálým vývojem, reagujícím na společenské změny, teoretické názory vyjádřené v judikatuře vyšších soudů a v jejich zobecňovací činnosti. Procesní zákoník vychází ze znalosti praktického práva, kterému se přizpůsobuje a z úrovně vědeckých poznatků, na druhou stranu příliš časté novely procesnímu právu spíše škodí, protože se úprava stává pro občany nepřehlednou, zejména v praktickém použití. Není namístě, aby se z pozornosti soudu vytrácela jeho věcná rozhodovací činnost, na úkor komplikovaného práva procesního. Je třeba zdůraznit, že i procesní právo je nastaveno zejména pro běžné užití v praxi a jeho přílišná složitost by neměla zabránit přístupu fyzických i právnických osob k soudu. Je však třeba, aby právo reagovalo na celospolečenský vývoj a na nově vzniklé situace. Proto se i civilní právo procesní musí přizpůsobit současnosti. Vývoj práva a schopnost reakce na rozvoj moderní společnosti je nezbytnou součástí zachování právního pořádku.

Civilní právo procesní obsahuje soustavu právních norem, kterými teoreticky upravuje civilní proces, tedy postup soudů, účastníků řízení a dalších zúčastněných a vztahy mezi nimi. Cílem civilního procesu je poskytnout ochranu subjektivním občanským právům a uvést nejisté právní vztahy na pravou míru. Základní práva a svobody jsou pod ochranou soudní moci (čl. 4 Ústavy České republiky, dále jen Úst.)

Mezi nejdůležitější instituty civilního práva procesního patří žaloba a rozsudek. Jsou to opačné póly jednoho řízení. Žalobou, tj. dispozičním úkonem žalobce, se řízení vesměs začíná, je v ní vymezen základ sporu a její obsah je určující pro obsah rozsudku. Žalobce se podáním žaloby u soudu domáhá nápravy svého porušeného nebo ohroženého práva. Listina základních práv a svobod (dále jen LZPS) v čl. 36 odst. 1 stanoví: Každý se může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu a ve stanovených případech u jiného orgánu.

Rozsudek, jako procesní úkon soudu, je odpovědí na žalobu a výrazem jeho rozhodovací činnosti. Vychází z předmětu vymezeného v žalobě žalobcem, je autoritativní, závazný a vynutitelný. Vždy se vyhláší veřejně (čl. 96 odst. 2 Úst.).

Žaloba a rozsudek spolu úzce souvisí a tvoří základní stupeň občanského práva procesního. Bez podání žaloby (ve sporném řízení) by soud nemohl vydat rozsudek, protože by se vůbec nedozvěděl o sporu, který je třeba vyřešit. Podáním žaloby určuje žalobce, čím se bude soud v průběhu řízení zabývat. Žalobce je pánem sporu (*dominus litis*), protože záleží právě na něm, jaké skutečnosti v žalobě uvede, jak formuluje svůj nárok a jakými důkazními prostředky svá tvrzení prokáže. Rozsudek soudu vychází plně ze žaloby. Soud se v něm musí vypořádat se všemi návrhy žalobce, s reakcí žalovaného na žalobu a se skutečnostmi, které se odehrály během řízení, na základě provedených důkazů vylíčit skutkový stav a věc správně posoudit po stránce právní. V ideálním případě by měl soud do výroku rozsudku „zkopírovat“ žalobní petit, v případě, že vyhoví žalobci. Formulace žalobního petitu žalobcem však není pro soud bezvýhradně závazná, protože ji může ve výroku rozsudku, při zachování zákonných předpokladů, pozměnit za použití jiných slov.

Všichni účastníci jsou si v řízení rovni (čl. 37 odst. 3 LZPS). Všichni účastníci řízení mají před soudem rovná práva (čl. 96 odst. 1 Úst.). Tyto ústavně zaručené zásady zajišťují účastníkům řízení právo na spravedlivý proces. V praxi si však rovni být v některých případech nemusí, proto se soud musí postarat o jejich procesní rovnost (např. zajištění tlumočnicka, právní zastoupení, dostatečné a správné právní poučení, atd.) od začátku řízení (podání žaloby) až do skončení řízení (vynesení rozsudku). Žaloba a rozsudek (pravomocný) ohraničují soudní řízení v obecné soudní soustavě.

2. ŘÍZENÍ SPORNÉ A NĚKTERÉ JEHO ZÁSADY

Sporné, ale i nesporné nalézací řízení se sestává z řady procesních úkonů (zahájení řízení, určení podmínek řízení, průběhu řízení, nařízení, provedení a odročení jednání, dokazování, vydání procesních a meritorních rozhodnutí a stanovení nákladů řízení a jejich náhrady).¹ Řízení sporné se vede mezi účastníky hmotněprávních vztahů, tj. žalobcem (navrhovatelem) a žalovaným (odpůrcem). Řízení je zahájeno žalobou (návrhem na zahájení řízení), ve které žalobce vymezení účastníky řízení i předmět sporu, a soud v tomto sporu vystupuje jako třetí nezúčastněná strana, která má svým autoritativním rozhodnutím napravit porušená práva a vyřešit spor, který mezi stranami vznikl.

Sporné řízení se řídí určitými právními principy, které určují jeho celkovou koncepci a zajišťují spravedlivou ochranu práv a oprávněných zájmů účastníků. Tyto principy musí vycházet ze základních zásad právního státu, tedy z nedotknutelnosti základních práv a svobod, z vazby zákonodárství na Ústavu a mezinárodní smlouvy, z přiměřenosti práva (přiměřenost zásahu státu, požadavek vhodnosti a nezbytnosti zásahu) a z organizace moderního soudnictví (nezávislost soudů, jednota soudní soustavy, atd.).²

Dělení řízení na sporné a nesporné je pouze teoretickým dělením, které vyplývá z podstaty projednávaných věcí. V některých případech je možné, aby byla věc sporná zařazena zákonodárcem do procesu nesporného nebo naopak.³

---

¹ DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009., strana 490

² SCHELLEOVÁ, I. *Úvod do civilního řízení*. 1.vydání. Praha: EUROLEX BOHEMIA s.r.o., 2005., strana 159 - 162

³ Nález Ústavního soudu ČR, sp.zn. II. ÚS 954/09 ze dne 16.3.2010.

2.1. ZÁSADA DISPOZIČNÍ

Řízení může být zahájeno jen na návrh toho, kdo je k návrhu legitimován. Dispoziční zásada je výrazem iniciativy účastníků a vyplývá z ní i oprávnění toho, kdo řízení svým procesním úkonem zahájil, že jej může také ukončit, aniž bylo o sporu meritorně rozhodnuto. Jsou to právě účastníci, kteří vykonávají vliv na průběh řízení a nakládají s jeho předmětem. Účastník podáním žaloby řízení zahajuje a vymezuje, čím se bude soud během řízení zabývat (o čem bude rozhodovat), zpětvzetím žaloby může řízení ukončit. Může také omezovat nebo rozšiřovat své návrhy v průběhu řízení, podat návrhy na doplnění dokazování (pokud není řízení již soudem nebo ze zákona koncentrováno), podat vzájemnou žalobu nebo uzavřít soudní smír. Procesní úkony vůči druhému účastníkovi mohou být činěny pouze prostřednictvím soudu, jinak jsou neplatné.

Dispoziční zásada je typická pro sporné řízení. Řízení nesporné je ovládáno zásadou oficiality, kdy procesní iniciativa je dána do rukou soudu. Soud tedy rozhoduje o zahájení řízení, vymezuje jeho předmět, provádí potřebné důkazy k prokázání skutkového stavu a postupuje v řízení i když jsou účastníci nečinní (§ 101 odst. 2 o. s. ř.), např. ve věcech péče soudu o nezletilé.

2.2. ZÁSADA PROJEDNACÍ

Zásada projednací se uplatňuje ve sporném řízení a znamená, že povinnost tvrdit a dokazovat je dána do rukou účastníků a jsou to právě oni, kteří nesou břemeno tvrzení a břemeno důkazní. Účastníci musí tvrdit rozhodující skutečnosti a dokládat svá tvrzení důkazy (výslech svědků, listiny, atd.), nechtějí-li spor prohrát. Soud v tomto případě nezjišťuje stav skutečný, ale pouze stav skutkový. Výjimkou z tohoto pravidla je, že za určitých okolností, stanovených zákonem, může soud provést i důkazy, které účastníci sami nenavrhnou (§ 120 odst.2 o. s. ř.).

Soud může provést jiné než účastníky navržené důkazy v případech, kdy jsou potřebné ke zjištění skutkového stavu a vyplývají-li z obsahu spisu. Neoznačí-li účastníci důkazy potřebné k prokázání svých tvrzení, vychází soud při zjišťování

skutkového stavu z důkazů, které byly provedeny (§ 120 odst. 3 o. s. ř.). Má-li rozhodnutí soudu odpovídat hmotnému právu, musí mít soud možnost zjistit rozhodné skutečnosti aniž by účastníci navrhli k jejich prokázání důkazy.⁴ Má-li např. soud v řízení o zrušení výživného zletilého potomka rozhodnout o tom, zda je ze zdravotních důvodů schopen se sám živit, je zřejmé, že jde o posouzení odborné skutečnosti, která vyplývá ze spisu a k jejímu zjištění je nezbytné provedení znaleckého posudku z oboru zdravotnictví i když nebyl účastníky navržen, přičemž pouhé lékařské zprávy bývají pro zjištění skutkového stavu většinou nedostatečné.

Opakem zásady projednací je zásada vyšetřovací (vyhledávací), kdy sám soud činí vhodná opatření, aby zjistil skutkový základ věci, určuje předmět dokazování a způsob jeho provedení, jelikož na výsledku řízení je dán zájem společnosti, ne pouze dvou sporných stran. Tento princip je typický pro řízení nesporné.

2.3. ZÁSADA VEŘEJNOSTI, ÚSTNOSTI, PŘÍMOSTI

Jednání soudu je veřejné. Princip veřejnosti je zachycen jak v Ústavě ČR (čl. 96 odst. 2), tak i v Listině základních práv a svobod (čl. 38 odst. 2) a zajišťuje garanci nezávislosti a nestrannosti postupu soudu při jednání, vnější kontrolu a ochranu před „tajnou justicí“. Podle § 116 odst. 2 o. s. ř. veřejnost může být pro celé jednání nebo jeho část vyloučena, jen kdyby veřejné projednání věci ohrozilo tajnost utajovaných informací chráněných zvláštním zákonem, obchodní tajemství, důležitý zájem účastníků nebo mravnost. Vyloučí-li soud veřejnost, může povolit vstup jednotlivým fyzickým osobám, aby byly přítomny jednání. O vyloučení veřejnosti rozhodne soud usnesením před začátkem jednání a zpravidla o svém rozhodnutí veřejnost informuje písemným oznámením na dveřích jednacích síní, přičemž přijme opatření k zákazu vstupu nepovolaných osob, např. prostřednictvím justiční stráže.

---

⁴ Op. cit. sub. 1., strana 863

Rozsudek musí být vždy vyhlášen veřejně (čl. 96 odst. 2 Úst.), i pokud byla veřejnost po celé jednání vyloučena.

Podle § 116 odst. 3 o. s. ř., i když veřejnost nebyla vyloučena, může soud odepřít přístup k jednání nezletilým a fyzickým osobám, u nichž je obava, že by mohli rušit důstojný průběh jednání.

Zásada ústnosti spočívá v tom, že soud rozhoduje na základě poznatků, které získal ústním podáním během jednání. Jakýkoli úkon učiněný soudem písemně musí být zároveň přednesen i ústně, např. jeho přečtením. Důkaz může provést i jiný „dožádaný“ soud a účastníci mají právo přítomnosti u takto prováděného dokazování. Nic na tom nemění ani to, že vše, co je u soudu předneseno, musí být pro paměť zachyceno do protokolu.

Princip přímosti vyjadřuje, že soud je během jednání v přímém kontaktu s účastníky řízení, aniž by bylo třeba jejich zastoupení. V některých případech byl tento princip prolomen obligatorním zastoupením advokátem nebo notářem (ten pouze v rozsahu stanoveného právním předpisem). V souvislosti s hodnocením důkazů se tento princip vztahuje ke skutečnosti, že soud hodnotí pouze ty důkazy, které byly před ním provedeny.⁵

2.4. ZÁSADA ROVNOSTI ÚČASTNÍKŮ

Účastníci mají v občanském soudním řízení rovné postavení (§ 18 odst. 1 o. s. ř.). Tato zásada je důsledkem rovnosti všech občanů. Vystupují-li občané nebo organizace jako účastníci řízení, mají stejné postavení a rovná práva.⁶

---

⁵ STAVINHOVÁ, J. a P. HLAVSA. *Civilní proces a organizace soudnictví*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2003., strana 183

⁶ HANDL, V. a J. RUBEŠ a kol. *Občanský a soudní řád - komentář, I. díl*. 1. vydání. Praha: Panorama, 1985., strana 151, 152

Princip rovnosti účastníků řízení je zachycen i v Ústavě ČR (čl. 96 odst. 1) a v Listině základních práv a svobod (čl. 37 odst. 3). Žádný účastník by neměl být procesně znevýhodněn. Zákon tímto principem vyrovnává faktickou nerovnost účastníků (vzdělání, finanční možnosti, atd.) a vytváří stejné procesní podmínky a procesní postavení subjektů. I přes uvedené zásady se v praktické činnosti soudu setkáváme někdy s opakem. Do úvahy by přicházelo, např. povinné zastoupení v případě některých druhů žalob (např. žaloby na náhradu škody proti státu), nebo při podání odvolání, v zákonem vymezených případech, stejně jako je tomu v dovolacím řízení.

Dle § 18 odst. 1 a 2 o. s. ř. mají účastníci právo jednat před soudem ve své mateřštině. Soud jim ustanoví na jejich žádost tlumočnicka, je-li jejich mateřštinou jiný jazyk než český, k zajištění stejné možnosti uplatnění jejich práv. Obdobný režim platí i u osob neslyšících a hluchoslepých. Každá procesní strana má právo být vyslechnuta před soudem a reagovat na výsledky druhé strany.

Účastníci mají v zákonem stanovených případech právo na právní pomoc. Podle § 30 o. s. ř. ustanoví předseda senátu účastníku na jeho žádost zástupce (popř. advokáta), je-li to třeba k ochraně jeho zájmů.

Soudy mají vůči účastníkům také poučovací povinnost (§ 5 o. s. ř.), týkající se jejich procesních práv a povinností, zvláště vůči těm, kteří nejsou v řízení zastoupeni odborným zástupcem. Konkrétní forma pomoci závisí na dané situaci a na postavení účastníka. Zejména se jedná o poučení, jaké procesní úkony by měl účastník provést a jaké právní následky nastanou, když tyto procesní úkony neprovede.⁷

2.5. ZÁSADA RYCHLOSTI A HOSPODÁRNOSTI

Občanské soudní řízení by mělo probíhat rychle, bez zbytečných průtahů a s co možná nejnižšími náklady. V řízení postupuje soud v součinnosti se všemi účastníky

---

⁷ Op. cit. sub. 6., strana 48

řízení tak, aby ochrana práv byla rychlá a účinná a aby skutečnosti, které jsou mezi účastníky sporné, byly spolehlivě zjištěny (§ 6 o. s. ř.). Zásady hospodárnosti lze dosáhnout především, je-li řízení dobře připraveno a předseda senátu řídí jeho průběh tak, aby bylo možno rozhodnout při jediném jednání (§ 114a o. s. ř.).

Zásada rychlosti a hospodárnosti se promítá i do jiných ustanovení Občanského soudního řádu (§ 100 o. s. ř. a § 111 odst. 1 o. s. ř.). Zásadu hospodárnosti sleduje i § 95 odst. 2 o. s. ř., který stanoví: Soud nepřipustí změnu návrhu, jestliže by výsledky dosavadního řízení nemohly být podkladem pro řízení o změně návrhu. V takovém případě pokračuje soud v řízení o původním návrhu po právní moci usnesení.

Průtahy v řízení často způsobují, že účastníci řízení ztrácejí zájem na rozhodnutí sporu a jejich nevyjasněné vztahy se zhoršují. Proto klade zákon důraz na rychlost soudního rozhodnutí, která však nemůže být na úkor zjištění skutkového stavu věci. Výrazem spravedlivého posouzení věci soudem je vyvážení zásady rychlé a účinné ochrany porušených práv s mírou dostatečné odbornosti soudce, i v závislosti na personálním a materiálním zabezpečení soudu, která se jeví aktuální zejména v období tzv. „přetíženosti soudů“ zejména bagatelními spory.

2.6. ZÁSADA VOLNÉHO HODNOCENÍ DŮKAZŮ

Je na uvážení soudu, jak bude jednotlivé důkazy hodnotit z hlediska jejich závažnosti a věrohodnosti. Dle § 132 o. s. ř. hodnotí soud důkazy podle své úvahy, a to každý důkaz jednotlivě a všechny důkazy v jejich vzájemné souvislosti; přitom pečlivě přihlíží ke všemu, co vyšlo za řízení najevo, včetně toho, co uvedli účastníci. Některé důkazy mohou být pro soud důležité, jiné nikoliv, protože se týkají skutečností, které nemají zásadní význam pro rozhodnutí soudu. Je na soudci, které z navržených důkazů provede a které vyloučí jako nepodstatné, tj. kterými se již v dalším řízení nebude zabývat.

Žádný právní předpis nestanoví soudci, jakou důkazní sílu mají jednotlivé důkazy. Soudce tedy rozhoduje na základě svého nejlepšího vnitřního přesvědčení.

Princip volného hodnocení důkazů neznamená libovůli v hodnocení důkazů soudem. Soud musí být o svých závěrech plně přesvědčen.⁸

2.7. DALŠÍ ZÁSADY

Mezi další výše nezmíněné zásady lze zařadit zásadu legálního pořádku, která soudu ukládá a předpisuje které úkony a v jakém pořadí musí provést, na rozdíl od zásady arbitrárního pořádku, která ponechává na úvaze soudu jaké úkony a kdy provede a v jaké fázi řízení je možno dokazování ukončit a věc rozhodnout, ke které se kloní i současná koncepce občanského soudního řádu, v platném znění. Nelze opomenout ani zásadu materiální pravdy, která soud zavazuje k postupování způsobem, aby byl spravedlivě zjištěn úplný skutkový stav.

---

⁸ Op. cit. sub. 5., strana 186 - 187

3. ŽALOBA A ROZSUDEK JAKO PROCESNÍ ÚKONY

3.1. POJEM

Procesními úkony rozumíme jednání nebo projevy vůle, jejichž prostřednictvím se uskutečňuje činnost subjektů řízení (především žalobce, žalovaného a soudu, který ve věci rozhoduje) a které ovlivňují zahájení řízení, jeho průběh a zakončení. Žaloba i rozsudek jsou procesními úkony účastníků a soudu. Žalobou se řízení zpravidla začíná (podle § 82 odst. 1 o. s. ř. je řízení zahájeno dnem, kdy došel soudu návrh na jeho zahájení nebo kdy bylo vydáno usnesení, podle něhož se řízení zahajuje bez návrhu), rozsudkem se vesměs končí. Formu a obsah těchto procesních úkonů upravuje zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Žaloba je jedním ze základních stavebních kamenů civilního procesu, procesní úkon, kterým se zahajuje civilní řízení a uvádí se do pohybu soudní postup.⁹ Jde o dispoziční úkon účastníka řízení, jehož prostřednictvím žalobce určuje, do jaké míry může soud zasáhnout do jeho práv a oprávněných zájmů a do práv žalovaného. Bylo-li zasaženo do právní sféry fyzické nebo právnické osoby, může se tato osoba obrátit na soud s žalobou a domáhat se, aby jí byla poskytnuta ochrana, proti tomu, kdo její práva porušil či ohrozil.¹⁰

Žalobce se žalobou domáhá svých porušených nebo ohrožených subjektivních práv a soud by mu měl svým rozhodnutím zajistit jejich ochranu. Podáním žaloby se

---

⁹ WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Linde Praha, 2011., strana 208

¹⁰ STAVINHOVÁ, J. a P. LAVICKÝ. *Základy civilního procesu*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2009., strana 80

žalobce neobrací pouze na soud, aby o jeho právu autoritativně rozhodl, ale prostřednictvím soudu se obrací i na žalovaného, který má v procesu rovné postavení a může na podanou žalobu procesně reagovat, bránit se.

Cílem žaloby je vymežit spor. Žalobce jí vymezuje subjekty, prvotní předmět a obsah zahájeného soudního sporu.¹¹ Smyslem žaloby je především poskytnout ochranu právu, namísto svépomoci.

V žalobě žalobce vylíčí subjektivně skutek, který má být předmětem řízení, tedy vybere pouze ta fakta, která se mu zdají pro řízení důležitá a která svědčí v jeho prospěch. Stejně postupuje i žalovaný, který se v podaném vyjádření brání tvrzeními, která svědčí naopak v jeho prospěch. Je potom na úvaze soudu, jak jednotlivá tvrzení posoudí, k čemu se přikloní a jak dospěje k vydání spravedlivého rozhodnutí.

Rozsudkem soud rozhoduje ve věci samé. Rozsudek tedy řadíme mezi procesní úkony soudu, který zakládá procesní vztah mezi účastníky řízení a stanoví jim závaznou povinnost k určitému chování. Musí být vždy vyhlášen, vyhotoven v písemné formě a doručen účastníkům řízení do vlastních rukou (§ 158 odst. 2 o. s. ř.). Soud jím rozhoduje o tom, zda žalobcův nárok uplatněný v žalobě je nebo není důvodný. Pokud nejsou účastníci řízení schopni se vzájemně dohodnout před začátkem řízení nebo v jeho průběhu, musí soud ve věci autoritativně rozhodnout a upravit do budoucna práva a povinnosti stran. Výrok pravomocného rozsudku je pro účastníky řízení závazný, nestanoví-li zákon jinak (§ 159a odst. 1 o. s. ř.). V některých případech je výrok rozsudku závazný i pro další osoby (§ 159a odst. 2 a 3 o. s. ř.), které nejsou účastníky řízení.

Cílem občanského soudního řízení je poskytnutí ochrany zaměřené na odstranění konfliktních situací, které vznikají v oblasti občanskoprávních vztahů. Tato procesní ochrana se uskutečňuje prostřednictvím soudů, které vydávají autoritativní a závazná

---

¹¹ SVOBODA, K. *Žaloba v civilním řízení*. 1. vydání. Praha: Wolters Kulwer ČR, a.s., 2010. , strana 22

rozhodnutí (jak pro subjekty řízení, tak popř. i pro další subjekty) a odstraňují tím vzniklou právní nejistotu. Konečný rozsudek je tedy závěrem celého soudního řízení.¹²

Soud si pro své rozhodnutí opatřuje důkazy v průběhu řízení. Zjišťuje skutkový stav věci, posuzuje důkazy a tuto konkrétní situaci poté subsumuje pod obecné právní normy. Pro rozsudek je rozhodující stav v době jeho vyhlášení (§ 154 odst. 1 o. s. ř.). Soud tedy nepřihlíží jen ke skutečnostem, které tu byly před zahájením řízení, ale přihlíží i ke všemu, co nastalo během řízení až do vyhlášení rozsudku.¹³

3.2.   *FORMA*

Vyhotovení žaloby i rozsudku může být provedeno rozličnou formou, která však musí splňovat zákonné náležitosti, byť dodatečně upřesněné.

Podle § 41 odst. 1 o. s. ř. účastníci mohou své úkony provádět jakoukoli formou, pokud zákon pro některé úkony nepředepisuje určitou formu. Přípustné formy podání nalezneme v § 42 odst. 1 o. s. ř., tedy písemná forma (v listinné nebo elektronické podobě prostřednictvím veřejné datové sítě), ústní podání do protokolu (§ 42 odst. 2 o. s. ř. stanoví, že v zákonem stanovených případech, je každý okresní soud povinen sepsat podání do protokolu a postoupit je bez průtahů příslušnému soudu), telegraficky (je třeba písemně doplnit nejpozději do tří dnů) nebo telefaxem (je třeba doplnit nejpozději do tří dnů předložením jeho originálu, případně písemným podáním shodného znění), přičemž soud nepřihlíží k podáním, která nebyla ve stanovené lhůtě doplněna (§ 42 odst. 3 o. s. ř.).

Elektronický nosič dat (disketa) nesplňuje předepsanou formu podání ve smyslu ustanovení § 42 odst.4 o. s. ř., ve stávajícím znění.¹⁴

---

¹² Op. cit. sub. 6., strana 666

¹³ Op. cit. sub. 1, strana 1059

¹⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16.2.2012, sp. zn. 29 Cdo 3145/2011

Každý úkon má soud posuzovat podle jeho obsahu, i když je nesprávně označen (§ 41 odst. 2 o. s. ř.). Neznamená to však, že soud může určitému a srozumitelnému úkonu účastníka přikládat jiný smysl, než účastník sledoval. Soud si nemůže „domýšlet“ obsah úkonů a „dovozovat“ závěry, které z úkonů ve skutečnosti nevyplývají.¹⁵

Rozsudek se vyhláší vždy veřejně, i v případech, kdy nebylo nařízeno jednání ve věci (§ 115a o. s. ř.). Vyhláší jej předseda senátu jménem republiky. Pokud není vyhlášení rozsudku přítomen žádný z účastníků, vyhlásí předseda senátu pouze jeho výrok. V opačném případě je vyhlášeno i odůvodnění rozsudku a poučení o opravných prostředcích (§ 156 odst. 1). Vyhlášení výrokové části rozsudku se provádí vestoje (§ 16 odst. 1 vyhlášky č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy).

Rozsudek se vyhotovuje písemně, v listinné nebo elektronické podobě. Podle § 158 odst. 1 o. s. ř. podepisuje listinnou podobu rozsudku předseda senátu, elektronické vyhotovení rozsudku musí být opatřeno uznávaným elektronickým podpisem soudce. Rozsudek se vyhotovuje v té podobě, v jaké je veden spis.

3.3. NÁLEŽITOSTI

Žaloba i rozsudek musí splňovat náležitosti stanovené zákonem.

Aby byla žaloba způsobilá k projednání, musí obsahovat kromě obecných náležitostí podání stanovených v § 42 odst. 4 o. s. ř. ještě zvláštní náležitosti návrhu, které jsou uvedeny v § 79 odst. 1 o. s. ř. *„Nedostatek náležitostí žaloby brání jejímu věcnému projednání a pokračování v řízení, neobsahuje-li vylíčení rozhodujících skutečností, nebo je-li vylíčení těchto skutečností natolik neúplné, neurčité, nebo*

---

¹⁵ K výkladu žaloby (ve věci tvrzené neplatnosti zrušení pracovního poměru). In: *Profipravo.cz* [online]. 6.11.2006 [cit. 2012-03-20]. Dostupné z:

http://www.profipravo.cz/index.php?page=article&id_category=122&id_article=244246&csum=c4e14ae7

nesrozumitelné, že nelze bez dalšího stanovit, jaký skutek má být předmětem řízení, nebo je-li mezi tvrzenými skutečnostmi a žalobním petitum logický rozpor.“¹⁶

Předseda senátu usnesením vyzve účastníka, aby bylo opraveno nebo doplněno podání, které neobsahuje všechny stanovené náležitosti nebo které je nesrozumitelné nebo neurčité. K opravě nebo doplnění podání určí lhůtu a účastníka poučí, jak je třeba opravu nebo doplnění provést. *„Účastníku je třeba nejprve sdělit, v čem konkrétně spočívá vada jeho podání (např. že podání postrádá vylíčení rozhodujících skutečností) nebo proč je podání nesrozumitelné či neurčité, a poté vysvětlit, jakým konkrétním způsobem je třeba vadu podání odstranit (např. které rozhodující skutečnosti má účastník vylíčit). Ačkoli ani podle ustanovení § 43 odst. 1 o. s. ř. nemůže soud poučovat účastníky o hmotném právu, není přípustné, aby poučení o odstranění vad bylo formulováno zcela obecně.“¹⁷*

Není-li přes výzvu předsedy senátu podání řádně opraveno nebo doplněno a v řízení nelze pro tento nedostatek pokračovat, soud usnesením podání, kterým se zahajuje řízení, odmítne (§ 43 odst. 1 a 2 o. s. ř.). Je třeba přistupovat ke každé žalobě individuálně, podle toho, jaké má vady a jak je možné tyto vady odstranit.¹⁸

Písemné vyhotovení originálu rozsudku nebo jeho ověřená kopie je podle § 134 o. s. ř. veřejnou listinou. Pro veřejnou listinu je stanovena vyvratitelná domněnka pravdivosti, tedy veřejná listina je považována za pravdivou, pokud není prokázán opak. Písemné vyhotovení rozsudku je dokladem o tom, jak soud ve věci rozhodl a je podkladem pro výkon rozhodnutí.

---

¹⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 25 Cdo 4014/2010

¹⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 29 Cdo 3769/2010

¹⁸ JIRSA, J., VÁVRA, L., JANEK, K. a MEDUNA, P.: *Klíč k soudní síni: příručka pro začínající soudce a advokáty*. 1. vydání. Praha: LexisNexis CZ s.r.o., 2006., strana 289

3.3.1. Náležitosti žaloby

1) Označení soudu, jemuž je žaloba určena

Žalobce označením soudu určuje věcnou a místní příslušnost projednávané věci. Toto určení nemusí být vždy správné. Má-li okresní nebo krajský soud za to, že není věcně příslušný, předloží věc se zprávou o tom svému nadřízenému vrchnímu soudu, jestliže věc podle jeho názoru náleží do věcné příslušnosti okresních, krajských nebo vrchních soudů, popřípadě soudů zřízených k projednávání a rozhodování věci určitého druhu, nebo Nejvyššímu soudu, jestliže věc podle jeho názoru náleží do věcné příslušnosti Nejvyššího soudu. Účastníci řízení mají právo se k tomuto postupu a k soudem uváděným důvodům vyjádřit (§ 104a odst. 2 o. s. ř.). Věcná příslušnost může být zkoumána kdykoli během řízení (§ 104a odst. 1 o. s. ř.). Pokud by věc projednal věcně nepřislušný soud, je takové zjištění důvodem pro zrušení rozhodnutí.

Pro určení místní (ale i věcné) příslušnosti jsou až do skončení řízení rozhodující skutečnosti, které zde jsou v době zahájení řízení. Pokud se tyto skutečnosti v průběhu řízení změní, soud k této změně, při posuzování místní příslušnosti, již nepřihlíží. Místní příslušnost zkoumá soud jen do skončení přípravného jednání podle § 114c o. s. ř. Vysloví-li soud, že není místně příslušný, postoupí věc po právní moci tohoto usnesení příslušnému soudu nebo ji za podmínek § 11 odst. 3 o. s. ř. předloží Nejvyššímu soudu. Jestliže soud, jemuž byla věc postoupena, s postoupením nesouhlasí, předloží ji k rozhodnutí, pokud otázka příslušnosti nebyla již rozhodnuta soudem odvolacím, svému nadřízenému soudu; rozhodnutím tohoto soudu je vázán i soud, který věc postoupil (§ 105 odst. 1, 2 a 3 o. s. ř.).

2) Přesné označení účastníků (žalobce, žalovaného) a jejich zástupců

Z žaloby musí být patrné, kdo ji činí a proti komu směřuje. Účastníka – fyzickou osobu je třeba označit jménem, příjmením a bydlištěm,

popřípadě rodným číslem a identifikačním číslem u fyzické osoby – podnikatele. Uvede-li žalobce jako adresu žalované osoby poslední jemu známou adresu (ne tedy smyšlenou či neexistující adresu) a žalovaná osoba se již na této adrese nezdržuje, nelze mít zato, že by žaloba měla být kvůli tomu odmítnuta. Takový postup soudu by znamenal odmítnutí spravedlnosti vyjádřené v Listině základních práv a svobod ČR.¹⁹

Právníckou osobu je třeba označit obchodní firmou nebo názvem a sídlem. Při označení státu je nutné uvést příslušnou organizační složku státu, která za stát před soudem vystupuje (§ 79 odst. 1 o. s. ř.), přičemž o skutečnosti, která organizační složka bude stát v řízení zastupovat rozhoduje soud dle zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění pozdějších předpisů.

Zástupce má být označen obdobně jako účastník. Je třeba uvést, zda se jedná o advokáta, notáře, atd. a připojit adresu jeho sídla či kanceláře.

3) Označení věci, které se návrh týká a vylíčení rozhodujících skutečností

Žalobce stručně, přehledně a srozumitelně vymezí, čeho se spor týká (např. žaloba na náhradu škody) a poté uvede skutečnosti, ze kterých vyplývá oprávněnost jeho nároku. Skutečnostmi (skutkovými tvrzeními) se ve smyslu stávající judikatury Nejvyššího soudu ČR rozumí: *„údaje nutné k tomu, aby bylo jasné, o čem a na jakém podkladě má soud rozhodnout. Žalobce proto musí v žalobě uvést takové skutečnosti, jimiž vylíčí skutek (skutkový děj), na jehož základě uplatňuje svůj nárok, a to v takovém rozsahu, který umožní jeho jednoznačnou individualizaci, a*

---

¹⁹ K chybnému označení adresy současného pobytu žalované v žalobě. In: *Profipravo.cz* [online].

3.9.2010 [cit. 2012-03-20]. Dostupné z:

http://www.profipravo.cz/index.php?page=article&id_category=122&id_article=254177&csum=f0b5aef7

vymezit tak předmět řízení po skutkové stránce způsobem vylučujícím možnost jeho záměny s jiným skutkem.“²⁰

Podle § 101 odst. 1 písm. a), b) o. s. ř. jsou účastníci povinni zejména tvrdit všechny pro rozhodnutí věci významné skutečnosti a plnit důkazní povinnost. Rozhodující skutečnosti by měl žalobce vylíčit již v žalobě, nicméně je možné chybějící skutečnosti doplnit během řízení v 1. stupni až do vyhlášení rozhodnutí. „...neuve-de-li žalobce v žalobě všechna potřebná (podle hmotného práva významná) tvrzení, nejde o vadu žaloby, která by bránila pokračování v řízení, jestliže v ní vylíčil alespoň takové rozhodující skutečnosti, kterými byl vymezen předmět řízení po skutkové stránce; splnit povinnost tvrzení uloženou mu v ustanovení § 101 odst. 1 písm. a) o. s. ř. tím, že vylíčí všechny pro rozhodnutí věci významné skutečnosti, může žalobce i dodatečně v rámci přípravy jednání, při jednání nebo i při dalším jednání, a to až do doby, než nastane tzv. koncentrace řízení.“²¹

Před skončením jednání je předseda senátu povinen přítomné účastníky poučit, že všechny rozhodné skutečnosti musí označit a uvést dříve než ve věci vyhlásí rozhodnutí (§ 119a odst. 1 o. s. ř.).

4) Označení důkazů

Žalobce má důkazní povinnost, tedy musí podložit svá jednotlivá tvrzení důkazy, které přesně označí, aby je mohl soud provést nebo obstatat (např. připojí listinné důkazy, navrhne svědky, atd.). V žalobě by měla být obsažena krátká a jasná tvrzení a důkazy, kterými je žalobce hodlá

---

²⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 32 Cdo 1945/2011

²¹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 32 Cdo 1945/2011

prokázat. Tvrzení by měla být jednoznačná, aby si soud nemusel domýšlet co měl žalobce v úmyslu tvrdit a prokazovat.²²

„Označením důkazů v žalobě plní žalobce svoji důkazní povinnost, uloženou mu ustanoveními § 101 odst. 1 písm. b) a § 120 odst. 1 o. s. ř. Neoznačí-li žalobce důkazy v žalobě, nejde o vadu žaloby, která by bránila pokračování v řízení; také důkazní povinnost může žalobce splnit rovněž dodatečně při přípravě jednání, popřípadě, budou-li k tomu splněny zákonem stanovené podmínky, při jednání před soudem prvního stupně.“²³

5) Žalobní požadavek (žalobní petit)

Z návrhu musí být patrné, čeho se navrhovatel domáhá (§ 79 odst. 1 o. s. ř.). Žalobní návrh musí být formulován tak, aby jej bylo možné převzít do výroku rozsudku.

Žalobcův požadavek musí být v žalobním petitu vyjádřen tak, aby bylo zcela zřejmé, čeho se žalobce domáhá a jak mají být upravena práva a povinnosti účastníků. Je-li žalobní petit nepřesný, neurčitý nebo nesrozumitelný, došlo-li v něm k chybám v psaní nebo počtech nebo k jiným zřejmým nesprávnostem, jedná se o nesprávný žalobní petit. Žalobní petit musí vycházet z vyličených rozhodných skutečností. Vychází-li petit z jiných v žalobě neuvedených skutečností, jedná se rovněž o nesprávný žalobní petit, i když je přesný, určitý a srozumitelný.²⁴

---

²² Op. cit. sub. 18., strana 281

²³ Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 30 Cdo 1195/2011

²⁴ K (nesprávnému) žalobnímu petitu. In: *Profipravo.cz* [online]. 15.3.2006 [cit. 2012-03-20]. Dostupné z: http://www.profipravo.cz/index.php?page=article&id_category=122&id_article=239778&csum=2e6b2df7

6) Datum a podpis žalobce

Žaloba v listinné podobě musí být vlastnoručně podepsána žalobcem, pokud je zastoupen, stačí podpis zástupce. Žaloba v elektronické podobě musí být opatřena zaručeným elektronickým podpisem.

3.3.2. Náležitosti písemného vyhotovení rozsudku

1) Záhloví

Písemné vyhotovení rozsudku začíná číslem jednacím. Poté následuje označení, že jde o rozsudek, který je vydán jménem republiky. V záhlaví rozsudku musí být uvedeno označení soudu, který rozsudek vydal, jména a příjmení soudců a přísedících, kteří rozsudek přijali, označení účastníků řízení a jejich zástupců, popřípadě účast státního zastupitelství a Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových (pokud se řízení účastní), označení projednávané věci (údaj o předmětu řízení) a podle konkrétního případu i to, zda se jedná o rozsudek částečný, mezitímní, pro zmeškání nebo pro uznání.

2) Výrok rozsudku (enunciát)

Výrok rozsudku je částí závaznou, která nabývá právní moci a je vykonatelná. Obsahuje rozhodnutí ve věci samé a rozhodnutí o nákladech řízení v případě, že jde o konečné rozhodnutí v řízení v daném stupni. Může obsahovat i rozhodnutí o vyslovení předběžné vykonatelnosti rozsudku.

3) Odůvodnění

Soudci by měli svá rozhodnutí odůvodňovat přímo v jednacích síních po vyhlášení výroku rozsudku. Roste tím přesvědčení, že si soudce za svým rozhodnutím stojí.²⁵

Podle § 157 odst. 2 o. s. ř. soud v odůvodnění rozsudku uvede, čeho se žalobce (navrhovatel) domáhal a z jakých důvodů a jak se ve věci vyjádřil žalovaný (jiný účastník řízení), stručně a jasně vyloží, které skutečnosti má prokázány a které nikoliv, o které důkazy opřel svá skutková zjištění a jakými úvahami se při hodnocení důkazů řídil, proč neprovedl i další důkazy, jaký učinil závěr o skutkovém stavu a jak věc posoudil po právní stránce. Ve zkrácené verzi (§ 157 odst. 3 a 4 o. s. ř.) se odůvodňují rozsudky pro uznání (§ 153a o. s. ř.), pro zmeškání (§ 153b o. s. ř.), rozsudky, proti nimž není odvolání přípustné nebo rozsudky, proti nimž se účastníci odvolání vzdali.

Povinnost odůvodňovat rozhodnutí (požadavek přesvědčivého, racionálního, logického a vyčerpávajícího zdůvodnění) zaručuje transparentnost a kontrolovatelnost soudních rozhodnutí. Dle ustálené judikatury Ústavního soudu je řádné odůvodnění rozsudku jedním z atributů spravedlivého procesu. Chybí-li v rozsudku řádné odůvodnění, je tím založena jeho nepřezkoumatelnost a zpravidla také protiústavnost.²⁶

4) Poučení

Účastníky je třeba po vyhlášení rozsudku poučit o opravném prostředku (odvolání, dovolání), popř. o jeho nepřipustnosti, o délce odvolací a

---

²⁵ Op. cit. sub.18., strana 385

²⁶ ÚS: Restriktivní interpretace možnosti neodůvodnit rozhodnutí. In: *Profiravo.cz* [online]. 10.8.2011 [cit. 2012-03-20]. Dostupné z: http://www.profiravo.cz/index.php?page=article&id_category=128&id_article=255293&csum=c9942ea7

dovolací lhůty a u kterého soudu se opravný prostředek podává. Dále jsou účastníci poučeni o možnosti výkonu rozhodnutí pro případ nesplnění povinnosti rozsudkem stanovené.

5) Den a místo vyhlášení rozsudku a podpis předsedy senátu (samosoudce)

Rozsudek je podepsán předsedou senátu (samosoudcem), který jej vydal.

Chyby v psaní a v počtech, jakož i jiné zjevné nesprávnosti opraví v rozsudku předseda senátu kdykoliv a to i bez návrhu. Týká-li se oprava výroku rozhodnutí nebo není-li možné provést opravu ve stejnopisech rozhodnutí, vydá i tom opravné usnesení, které doručí účastníkům; jde-li o opravu výroku rozhodnutí, může odložit vykonatelnost rozsudku na dobu, dokud opravné usnesení nenabude právní moci (§ 164 o. s. ř.).

4. VZTAH PETITU A ENUNCIÁTU

4.1. PETIT ŽALOBY - NÁVRH NA ZNĚNÍ VÝROKU ROZSUDKU

Petit je žalobní návrh, kterým žalobce navrhuje, jak by měl soud v jeho věci rozhodnout. Petit je nezbytnou náležitostí žaloby. V § 79 odst. 1 o. s. ř. je mimo jiné stanoveno, že z návrhu musí být patrné, čeho se navrhovatel domáhá. Petit proto musí být přesný, určitý a srozumitelný. „*Soud musí za řízení zcela přesně vědět, o čem má jednat a rozhodnout, neboť nesmí - s výjimkou případů uvedených v ustanovení § 153 odst. 2 o. s. ř. - účastníkům přiznat jiná práva a uložit jim jiné povinnosti, než jsou navrhovány. Kdyby žalobce vymezil v žalobě petit nepřesně, neurčitě nebo nesrozumitelně, převzetí takového petitu do výroku soudního rozhodnutí by mělo za následek, že by rozhodnutí soudu nebylo (z materiálního hlediska) vykonatelné. Přesný, určitý a srozumitelný žalobní petit není jen vyjádřením formálních náležitostí žaloby, ale je zcela nezbytným předpokladem pro to, aby soudní rozhodnutí bylo (z materiálního hlediska) vykonatelné a aby tak nastaly právní účinky, které žalobce zahájením řízení sledoval.*“²⁷

Je-li žalobní petit nepřesný, nesrozumitelný či jinak nejasně formulovaný a soud pro tuto vadu nemůže pokračovat v řízení a žalobu věcně projednat, vyzve předseda senátu usnesením žalobce k odstranění vad podání a poučí ho, jak je třeba opravu nebo doplnění provést. Není-li přes výzvu předsedy senátu podání v soudem stanovené lhůtě řádně opraveno a doplněno a nelze-li pro tento nedostatek v řízení pokračovat, soud podání, kterým se zahajuje řízení, odmítne (§ 43 odst. 1 a 2 o. s. ř.). Jinými slovy, soud může odmítnout účastníkovo vadné podání jen jestliže účastníka k odstranění vad podání řádně vyzval a vady nebyly i přes tuto výzvu odstraněny (účastník zůstal úplně

---

²⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 22 Cdo 609/2010

nečinný nebo na výzvu soudu reagoval, ale vady podání neodstranil) a pro tento nedostatek nelze v řízení pokračovat. Soud odmítne účastníkovu podání usnesením.²⁸

Krajský soud v Ostravě usnesením ze dne 31. ledna 2002 potvrdil usnesení Okresního soudu v Ostravě ze dne 6. listopadu 2001, jímž Okresní soud v Ostravě odmítl žalobu jako neprojednatelnou dle § 43 odst. 2 o. s. ř. Soud prvního stupně se domnívá, že žalobní petit zůstal i přes výzvu soudu, a řádné poučení o možnosti odmítnutí žaloby pro tuto vadu, neurčitý a neplyne z něj zcela jasně, zda jde o žalobu na plnění či o žalobu na určení. Rozhodnutí vydané podle petitu, který navrhuje žalobce by bylo materiálně nevykonatelné. Tato neurčitost brání dalšímu pokračování v řízení, jelikož soud sám nemůže upravit žalobní petit do projednatelné podoby, jelikož mu občanský soudní řád takovou možnost nedává.²⁹

Ústavní soud se ve svém nálezu II.ÚS 182/01 ze dne 24.6.2003 zabýval porušením práva na spravedlivý proces, kdy žaloba, označená jako „blanketní podání“ byla zamítnuta Okresním soudem Praha-západ z důvodu promlčení. Předmětná žaloba („blanketní podání“) obsahovala pouze označení účastníků, byla datována, podepsána a bylo v ní uvedeno, že se jedná o žalobu na náhradu škody ve výši 48 600 Kč. Žaloba neobsahovala vylíčení rozhodujících skutečností ani žalobní petit. Žalobce následně (o dva dny později) své podání doplnil, již však po uplynutí promlčecí doby. Odvolací soud (Krajský soud v Praze) se ztotožnil se závěrem soudu prvního stupně, dle něhož nelze blanketní žalobu považovat za řádné uplatnění práva a jde tedy o neplatný právní úkon. Tato neplatnost nemohla být zhojena ani doplněním žaloby, které bylo doručeno až po uplynutí promlčecí doby. Stěžovatel vidí ve zmíněném postupu soudů odepření práva na spravedlivý proces a odepření práva jednat před soudem. Shledal-li soud, že je podání neúplné, měl být účastník vyzván k odstranění vad podání. Stěžovatel se domnívá, že v soudním řízení neměl rovné postavení ve srovnání s protistranou. Ústavní soud zdůraznil, že *„náležitosti žaloby je třeba posuzovat striktně podle ustanovení § 42*

---

²⁸ Op. cit. sub. 1., strana 278

²⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 29 Odo 421/2002 (pozn. Nejvyšší soud ČR dospěl k závěru, že důvod k odmítnutí žaloby pro neurčitost žalobního petitu nebyl dán.)

odst. 4 o. s. ř. a 79 odst. 1 o. s. ř. s tím, že pokud návrh neobsahuje všechny náležitosti či je-li nesrozumitelný nebo neurčitý, jde přesto o návrh, který vyvolává předpokládané následky (stavění promlčecí lhůty). Je však nutno vady (případně k výzvě soudu) odstranit, neboť i občanský zákoník v citovaném ustanovení § 112 stanoví, že ke stavění lhůty dochází pouze tehdy, když věřitel (žalobce) v řízení řádně pokračuje. ... stěžovatel sám vady dva dny po podání blanketní žaloby odstranil, a to i bez výzvy soudu. ... V důsledku uvedené ústavně non-konformní interpretace soudy žalobu zamítly, aniž by se jí meritorně zabývaly. Stěžovateli tím bylo v řízení před obecnými soudy odepráno právo na soudní ochranu a spravedlivý proces.“³⁰

Žalobní petit musí navazovat na skutková tvrzení, která v žalobě žalobce uvádí. Měl by být formulován tak, aby jej bylo možno beze změny převzít do výroku rozsudku. Neznamená to však, že žalobce je povinen v žalobním petitu učinit soudu návrh na znění výroku rozsudku. Nic takového občanský soudní řád nevyžaduje.³¹

4.2. VÝROK ROZSUDKU (ENUNCIÁT)

Obsah rozhodnutí ve věci samé vysloví soud ve výroku rozsudku. Ve výroku také rozhodne o povinnosti k náhradě nákladů řízení (§ 155 odst. 1 o. s. ř.). Ve výroku rozsudku neboli enunciátu uvede soud i lhůtu k plnění, pokud ji určí jinak, než je stanovena v § 160 odst. 1 o. s. ř. (povinnost je třeba splnit do tří dnů od právní moci rozsudku nebo, jde-li o vyklizení bytu, do patnácti dnů od právní moci rozsudku). Enunciát nabývá právní moci a je vykonatelný.

---

³⁰ Nález Ústavního soudu ČR, sp. zn. II.ÚS 182/01 ze dne 24.6.2003

³¹ Op. cit. sub. 1., strana 506

Z enunciátu musí být jasně patrné, jak soud rozhodl. Výrokem rozsudku uloží soud povinnosti a určí práva. Výrok rozsudku tedy nemá být formulován odkazem na obsah žalobního petitu (např.: „Návrhu se vyhovuje.“ nebo „Návrh se zamítá.“).³²

Výrok rozsudku může znít na plnění (ukládá plnění – dare, facere, omittere, pati), na určení (vyslovuje se jím existence či neexistence práva nebo právního vztahu; lze jej vydat jen tehdy, je-li na určení práva naléhavý právní zájem - § 80 písm. c) o. s. ř.) nebo může být výrokem o osobním stavu (upravuje osobní stav fyzické osoby). Konečným rozsudkem má být rozhodnuto o celé projednávané věci (§ 152 odst. 2 o. s. ř.).

Výrok rozsudku je základní součástí soudního rozhodnutí, které je konečným cílem celého soudního procesu. Je předurčen žalobním petitem, ve kterém žalobce formuluje, co požaduje. Výrok rozsudku musí tedy odpovídat žalobnímu petitu. Soud nemusí však doslovně převzít znění žalobního petitu, stačí, pokud za použití jiných slov vyjádří ve výroku rozsudku přesně, určitě a srozumitelně nárok žalobce. *„Je-li žalobní petit přesný, určitý a srozumitelný, soud neporuší ustanovení § 155 odst. 1 o. s. ř. nebo ani jiné zákonné ustanovení, jestliže použitím jiných slov vyjádří ve výroku rozhodnutí stejná práva a povinnosti, kterých se žalobce domáhal. Pouze soud rozhoduje, jak bude formulován výrok jeho rozhodnutí; případným návrhem žalobce na znění výroku rozhodnutí přitom není vázán. Při formulaci výroku rozhodnutí soud samozřejmě musí dbát, aby vyjadřoval (z obsahového hlediska) to, čeho se žalobce žalobou domáhal; překročit žalobu a přisoudit něco jiného nebo více, než čeho se žalobce domáhal, může jen tehdy, jestliže řízení bylo možné zahájit i bez návrhu nebo jestliže z právního předpisu vyplývá určitý způsob vypořádání vztahu mezi účastníky (§ 153 odst. 2 o. s. ř.).“*³³

---

³² K obsahu rozhodnutí ve výroku rozsudku. In: *Profipravo.cz* [online]. 29.6.2006 [cit. 2012-03-20].

Dostupné z:

http://www.profipravo.cz/index.php?page=article&id_category=128&id_article=241519&csum=8248a177

³³ Usnesení Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 30 Cdo 4427/2011

4.3. VÁZANOST SOUDU ŽALOBOU

Sporné řízení je ovládáno dispoziční zásadou (procesní iniciativa je dána do rukou účastníků řízení). Soud je tedy vázán žalobou a tím, jak žalobce (dominus litis – vládce sporu) vymezil předmět řízení. V žalobě žalobce formuluje svůj nárok, o kterém má soud rozhodovat. Tento nárok je charakterizován vylíčením skutkových okolností a žalobním petitum. Žalobce není povinen uvádět ustanovení zákona nebo jiného právního předpisu, kterým svůj nárok odůvodňuje. I kdyby žalobce ustanovení uvedl, není touto právní kvalifikací soud vázán. Právní posouzení věci náleží pouze soudu.

Soud není vázán ani nadbytečnými formulacemi v žalobním petitu a může dle svého uvážení tyto údaje ve znění výroku rozsudku vynechat. *„Dovolací soud zastává názor, že předmět daného řízení byl dostatečně vymezen již tím, že v posuzovaném případě mělo jít o určení neplatnosti výpovědi žalované ze dne 16. října 2006 z nájmu žalobkyně k předmětnému bytu. Těmito údaji byl totiž žalobní požadavek žalobkyně jednoznačně identifikován. Na tom nemůže nic změnit okolnost, že žalobkyně v petitu žaloby vymezila předmět řízení rovněž doplňujícím údajem o datu doručení výpovědi k jejím rukám. Jestliže pak odvolací soud ve svém rozhodnutí zpřesnil vyhovující výrok rozsudku soudu prvního stupně tak, že citovanou výpověď identifikoval jiným údajem o datu jejího doručení žalobkyni (a to podle toho, co v řízení vyšlo najevo), nelze jen z tohoto důvodu pokládat jeho rozhodnutí za „částečně měnící“ (neboť rozhodoval o stejném nároku jako soud prvního stupně a nerozhodl o něčem jiném, než čeho se žalobkyně domáhala).“³⁴*

4.4. PŘÍKLADY Z PRAXE

4.4.1. Příklad 1

Stejný žalobní petit a výrok rozsudku:

---

³⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 26 Cdo 2313/2009

Žalobní petit:

Manželství žalobkyně A.D., rozené C. a žalovaného H.D., uzavřené dne 5.5.2000 před OÚ Městská část Praha 4, se rozvádí.

Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Výrok rozsudku:

Manželství žalobkyně A.D., rozené C. a žalovaného H.D., uzavřené dne 5.5.2000 před OÚ Městská část Praha 4, se rozvádí.

Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

4.4.2. Příklad 2

Nevyčerpán celý předmět žalobního návrhu (nerozhodnuto o příslušenství pohledávky):

Žalobní petit:

Žalovaný je povinen zaplatit žalobci částku 15 000 Kč s 8% úrokem od 1.1.2011 do zaplacení, to vše ve lhůtě 3 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Výrok rozsudku:

Žaloba se žádostí, aby žalovaný byl povinen zaplatit žalobci částku 15 000 Kč, se zamítá.

4.4.3. Příklad 3

Částečné vyhovění žalobě, částečné zamítnutí:

Žalobní petit:

Žalovaný je povinen zaplatit žalobci částku 20 000 Kč ve lhůtě 3 dnů od právní moci rozsudku.

Výrok rozsudku:

Žalovaný je povinen zaplatit žalobci částku 15 000 Kč ve lhůtě 3 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Žaloba se v části, aby byl žalovaný povinen zaplatit žalobci částku 5 000 Kč, zamítá.

4.4.4. Příklad 4

Překročení žalobního petitu:

Žalobní petit:

Vyživovací povinnost otce k nezl. D.K., nar. ..., stanovená naposledy rozsudkem OS Praha 4 ze dne 3.3.2000, č.j. ... na částku 5 000 Kč měsíčně, se od 1.1.2012 zvyšuje na částku 6 000 Kč měsíčně.

Výrok rozsudku:

Vyživovací povinnost otce k nezl. D.K., nar. ..., stanovená naposledy rozsudkem OS Praha 4 ze dne 3.3.2000, č.j. ... na částku 5 000 Kč měsíčně, se od 1.9.2011 zvyšuje na částku 7 000 Kč měsíčně.

4.4.5. Příklad 5

Soud rozhodne o něčem, co není žalobou požadováno (soud by měl vyzvat žalobce k úpravě žalobního petitu na neplatnost závěti):

Žalobní petit:

Určuje se, že žalobce X.Y. není dědicem po zemřelé A.B., zemř. 5.5.2010.

Výrok rozsudku soudu by měl znít:

Určuje se, že závěť zemřelé A.B., zemř. 5.5.2010 ze dne 1.1.2005 je neplatná.

4.4.6. Příklad 6

Soud rozhodne přes nadbytečné formulace žalobního petitu:

Žalobní petit:

Určuje se, že výpověď, kterou jsem dostala od majitele domu pana Nováka dne 5.5.2011 cestou ze zaměstnání není spravedlivá, protože není pravdou, že bych byla majitelkou bytu a zemědělské usedlosti určené k celoročnímu užívání v kat. území Jičín, č.ev. 5487, uvedené na LV 79.

Výrok rozsudku:

Určuje se, že výpověď z nájmu bytu ze dne 5.5.2011, kterou dal žalovaný žalobkyni je neplatná.

5. DRUHY PETITŮ A ROZHODNUTÍ O NICH

Žalobní petity lze dělit na jednoduché a složené. O složených žalobních petitech, ve kterých žalobce kumuluje několik nároků vyplývajících ze skutkových stavů, rozhoduje soud jakoby byl každý z nich uplatněn samostatně. Kumulovat nároky může žalobce v případě, že je to hospodárné z hlediska úspory času a nákladů.

Zvláštními případy složených petitů jsou pak eventuální a alternativní petity a petity s alternativním zmocněním (*alternativa facultas*). Rozeznáváme je podle formulace nároků (hlavního a pomocného) v jednom složeném žalobním petitu. Je důležité, aby o všech možných nárocích v žalobním petitu eventuálním, alternativním či alternativně *facultas* mohl rozhodovat jeden soud, tj. aby byla dána stejná věcná příslušnost soudu, aby spolu nároky skutkově souvisely a týkaly se týchž účastníků.³⁵

Otázka věcné příslušnosti soudu je důležitá u posouzení složeného žalobního petitu v obchodních věcech podle § 9 odst. 3 písm.r) bod 6) o. s. ř., pokud jde o částku převyšující 100 000 Kč, přičemž jde o samostatné nároky do 100 000 Kč, kumulované do jednoho žalobního petitu. V takovém případě zůstává věcná příslušnost okresních soudů zachována, protože jde o samostatné nároky nepřevyšující zákonem stanovenou částku 100 000 Kč, vyplývající z odlišných skutkových stavů.

5.1. JEDNODUCHÝ ŽALOBNÍ PETIT

Jednoduchý žalobní petit požaduje, aby soud rozhodl o konkrétním nároku v petitu vymezeném, vyplývajícím z jednoho skutkového stavu. Petit musí být přesný a určitý (nesmí být tedy pochybnost o tom, čeho se žalobce domáhá). Neuvádí žádné

---

³⁵ Op. cit. sub. 5., strana 271

alternativní řešení pro případ, že by nebyla primární povinnost, vymezená v petitu žaloby, splněna.

Soud svým rozhodnutím žalobě s jednoduchým petitem buď vyhoví nebo ji zamítne nebo jí částečně vyhoví a částečně ji zamítne.

Vzor jednoduchého žalobního petitu:

Žalovaný je povinen zaplatit žalobci částku 30 000 Kč s 8% úrokem z prodlení ode dne 1.1.2012 do zaplacení a nahradit náklady řízení, to vše do 3 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

5.2.   *EVENTUÁLNÍ ŽALOBNÍ PETIT*

Eventuálním petitem určuje žalobce žalovanému náhradní plnění (např. peněžité plnění) pro případ (in eventum), že splnění jeho primárního požadavku uvedeného v žalobním petitu je vyloučeno (např. vydání určité věci proto, že věc již zanikla). Eventuální žalobní petit je většinou v žalobě uveden slovem „eventuálně“ a často vyžaduje zaplacení určité peněžité částky.

Soud uloží rozsudkem povinnost splnit primární požadavek, pokud je možné jej splnit (je tedy oprávněný a uskutečnitelný). Dojde-li soud ke zjištění, že primární plnění není možné, přisoudí plnění druhé, eventuální. Nejedná se tedy o možnost volby mezi dvěma variantami pro žalovaného. Soud vyhoví jen jednomu z požadovaných plnění, druhým (případně dalšími variantami) se vůbec nezabývá. Zjistí-li soud v průběhu řízení, že primární požadavek je nesplnitelný, zamítne primární petit a uloží povinnost plnit petit eventuální. Soud musí tedy vždy rozhodnout o primárním petitu (vyhovět mu nebo ho zamítnout), eventuálním petitem se zabývá jen tehdy, je-li plnění primárního petitu nemožné.³⁶

---

³⁶ SCHELLEOVÁ, I. a kol. *Civilní proces*. 1.vydání. Praha: EUROLEX BOHEMIA a.s., 2006., strana 332

Vzor eventuálního žalobního petitu:

Žalovaný je povinen vydat žalobci automobil Škoda Octavia, poz. značka: ... a nahradit náklady řízení do 3 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

V případě zjištění nemožnosti splnění tohoto nároku navrhuji, aby soud rozhodl takto: Žalovaný je povinen zaplatit žalobci částku 100 000 Kč a náklady řízení do 3 dnů od právní moci rozsudku.

5.3. ALTERNATIVNÍ ŽALOBNÍ PETIT

Možnost volby plnění neurčuje žalobce ve svém žalobním petitu, nýbrž žalovaný, který si může vybrat z různých plnění, které mu ukládá právní předpis nebo právní úkon (např. smlouva). Žalobce tedy uvede v žalobním petitu všechna možná plnění, ze kterých může žalovaný volit (např. vydat určitou věc nebo zaplatit peněžitou částku). Splněním jedné povinnosti žalovaný vylučuje plnění povinnosti druhé, či další.

Soud v rozsudku stanoví, že žalovaný může plnit jedním z vypočtených způsobů v určité lhůtě. Žalovaný může zvolit způsob plnění již v průběhu řízení. V tomto případě pak soud rozhodne pouze o tomto zvoleném plnění a alternativní výrok rozsudku se mění na výrok jednoduchý. Žalovaný poté již nemůže od své volby odstoupit.

„Pokud jde o eventuální nebo alternativní žalobní návrh, vychází praxe soudů z toho, že i když občanský soudní řád o těchto návrzích nic neuvádí, nic nebrání tomu, aby se staly podkladem soudního rozhodnutí; soud musí v souladu s § 152 odst. 2 občanského soudního řádu o těchto návrzích rozhodnout.“³⁷

Vzor alternativního žalobního petitu:

---

³⁷ K eventuálnímu a alternativnímu žalobnímu návrhu. In: *Profipravo.cz* [online]. 11.6.2007 [cit. 2012-03-31]. Dostupné z:

http://www.profipravo.cz/index.php?page=article&id_category=122&id_article=247783&csum=949516e7

Žalovaný je povinen podle své volby žalobci vydat automobil Škoda Octavia, pozn. značka ... nebo zaplatit částku 100 000 Kč do 3 dnů od právní moci rozsudku.

5.4. ALTERNATIVA FACULTAS

Žalobce se uplatněním tohoto petitu zavazuje přijmout plnění, které mu podle právního předpisu nebo právního úkonu nenáleží. Dává tím žalovanému možnost, pokud nesplní primární povinnost, splnit povinnost jinou, náhradní.

Soud stanoví ve svém rozsudku povinnost primární, které se však žalovaný může zprostit splněním povinnosti náhradní. U této však soud zkoumá pouze to, zda je možné ji splnit a její výši a přiměřenost již nepřezkoumává a řídí se návrhem žalobce. Vykonatelný je pouze výrok rozsudku, tedy pouze primární povinnost.

„Alternativa facultas sice není v platném občanském procesním právu výslovně zakotvena, v soudní praxi jakožto specifická podoba žalobního petitu je však akceptována. Na rozdíl od petitu alternativního nemá původ v hmotněprávním základu věci (kupříkladu ve smlouvě, již se účastník zavazuje poskytnout to či ono plnění podle své volby), nýbrž představuje procesně zprostředkovanou nabídku, jejímž prostřednictvím žalobce dává najevo, že se žalovaný může žalované povinnosti zprostit tím, že mu poskytne plnění jiné.“³⁸

Vzor petitu alternativa facultas:

Žalovaný je povinen žalobci vydat automobil Škoda Octavia, pozn. značka ... a zaplatit náklady řízení do 3 dnů od právní moci rozsudku, tohoto plnění se může zprostit zaplacením částky 100 000 Kč, a to do 3 dnů od právní moci rozsudku.

---

³⁸ K alternativě facultas a k alternativnímu petitu. In: *Profipravo.cz* [online]. 7.11.2005 [cit. 2012-03-31].

Dostupné z:

http://www.profipravo.cz/index.php?page=article&id_category=122&id_article=30400&csum=62443cc7

6. VZÁJEMNÝ NÁVRH, NÁMITKA ZAPOČTENÍ A ROZHODNUTÍ O NICH

Vzájemný návrh (žalobu) a námitku započtení podává žalovaný v rámci již započatého řízení, které bylo proti němu zahájeno žalobou. Snaží se tak docílit toho, aby o jeho návrhu bylo rozhodnuto ve stejném řízení jako o návrhu žalobce (objektivní kumulace). Nárok žalovaného by měl být skutkově související s původní žalobou nebo by se mělo jednat o peněžité pohledávky, které lze vzájemně započíst.

6.1. VZÁJEMNÝ NÁVRH (VZÁJEMNÁ ŽALOBA)

Žalovaný může za řízení uplatnit svá práva proti žalobci i vzájemným návrhem. Vzájemný návrh může soud vyloučit k samostatnému řízení, jestliže by tu nebyly podmínky pro spojení věcí. Na vzájemný návrh se použije přiměřeně ustanovení o návrhu na zahájení řízení, jeho změně a vzetí zpět (§ 97 o. s. ř.). Vzájemným návrhem je i projev žalovaného, jímž proti žalobci uplatňuje svou pohledávku k započtení, avšak jen pokud navrhuje, aby bylo přisouzeno více, než co uplatnil žalobce. Jinak soud posuzuje takový projev jen jako obranu proti návrhu (§ 98 o. s. ř.).

Vzájemný návrh (žalobu) podává žalovaný proti žalobci během sporného řízení o jiné věci, které bylo proti němu žalobcem zahájeno. O vzájemnou žalobu se jedná pouze tehdy, je-li pohledávka žalovaného vyšší než pohledávka žalobce. Jinými slovy je-li pohledávka žalovaného ve stejné výši nebo nižší než žalobcův návrh, jedná se o obranu žalovaného proti návrhu.

„Převyšuje-li pohledávka žalovaného žalobcovu pohledávku, skládá se ze dvou částí; do výše žalované pohledávky jde o procesní obranu (soud se s ní vypořádá jen v odůvodnění rozhodnutí), nad žalovanou částku jde o vzájemnou žalobu a o ní musí soud rozhodnout výrokem. Dospěje-li soud k závěru, že obě pohledávky jsou opodstatněné, zamítne žalobcovu pohledávku a žalobci uloží zaplatit žalovanému částku odpovídající

rozdílu ve výši obou pohledávek. Tím vyjádří, že vyhověl vzájemné žalobě, za niž se považuje kompenzační námitka, navrhuje-li se v ní, aby bylo přisouzeno více, než co uplatnil žalobce.“³⁹

Vzájemný návrh lze podat kdykoli během řízení v prvním stupni (srov. § 216 odst. o. s. ř. a § 243c odst. 1 o. s. ř.), přičemž musí splňovat všechny náležitosti kladené na žalobu, včetně úhrady soudního poplatku. Projednání a rozhodnutí vzájemného návrhu je spojeno s projednáním a rozhodnutím o původní žalobě, soud rozhodne o nároku žalobce i žalovaného ve výroku rozsudku najednou.

Vzájemný návrh je možné vyloučit k samostatnému řízení (§ 112 odst. 2 o. s. ř.) z důvodu účelnosti a hospodárnosti řízení nebo je-li místně (podle § 88 o. s. ř.) nebo věcně příslušný k projednání a rozhodnutí o vzájemné žalobě jiný soud nebo je-li vzájemná žaloba uplatněna až u odvolacího soudu a ten není současně věcně příslušným soudem prvního stupně.

6.2. NÁMITKA ZAPOČTENÍ

Mají-li věřitel a dlužník vzájemné pohledávky, jejichž plnění je stejného druhu, zaniknou započtením, pokud se vzájemně kryjí, jestliže některý z účastníků učiní vůči druhému projev směřující k započtení. Zánik nastane okamžikem, kdy se setkaly pohledávky způsobilé k započtení (§ 580 ObčZ).

Námitku započtení uplatňuje žalovaný vůči žalobci v řízení v 1. stupni. Jeho pohledávka musí být stejná nebo nižší než pohledávka žalobcova (v opačném případě by se jednalo o vzájemnou žalobu). Soud rozhodne o započtení pohledávky žalovaného a žalobci přisoudí zbývající částku nebo, v případě rovnosti obou pohledávek, původní žalobu zamítne. Námitka započtení sdílí osud žaloby, soud o ní nerozhoduje ve výroku rozsudku a vypořádá se s ní pouze v odůvodnění svého rozhodnutí.⁴⁰

---

³⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 33 Cdo 1177/2009

⁴⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 33 Cdo 1177/2009

7. ROZSUDEK A PŘEDMĚT ŘÍZENÍ

Rozsudkem má být rozhodnuto o celé projednávané věci (§ 152 odst. 2 o. s. ř.), tedy o celém nároku uplatněném žalobou (jak byl vymezen žalobním petitem), i o jeho příslušenství (§ 121 ObčZ), tj. musí být vyčerpán celý předmět řízení. Soud musí žalobě buď zcela vyhovět, nebo ji zcela zamítnout, nebo jí částečně vyhovět a částečně jí zamítnout. Jestliže soud přisoudí žalobci méně, než žádal, musí žalobu co do zbytku zamítnout. V takovém případě mluvíme o tzv. konečném rozsudku. *„Platí obecné pravidlo, že soud musí z hlediska obsahového petit plně vyčerpat a nesmí jej překročit. Přitom musí přihlížet jak k druhu žaloby, tak k druhu řízení, dále i k povaze práva a právního odvětví a k odborné terminologii. V tomto smyslu je třeba vykládat aplikaci dispoziční zásady o zákazu překročení, resp. povinnosti vyčerpání petitu. Soud ale není otrocky, tj. do nejmenšího detailu, vázán žalobou, resp. petitem. Dispoziční zásada velí, že nesmí překročit návrh a musí jej vyčerpat, avšak ve vztahu k jeho podstatě. Účelem civilního procesu je řešit spory a přinášet spravedlnost. V tomto ohledu soud není, pokud jde o nepodstatné věci petitu, ani ve sporném řízení omezován ve své manuální povinnosti.“*⁴¹

Jestliže soud opomene rozhodnout o některé části předmětu řízení, postupuje podle § 166 odst. 1 o. s. ř., podle kterého: Nerozhodl-li soud v rozsudku o některé části předmětu řízení, o nákladech řízení nebo o předběžné vykonatelnosti, může účastník do patnácti dnů od doručení rozsudku navrhnout jeho doplnění. Soud může rozsudek, který nenabyl právní moci, doplnit i bez návrhu. Kdyby nebyl rozsudek doplněn podle § 166 o. s. ř., bylo by možné zahájit nové řízení o nedoplněné části předmětu rozsudku, aniž by v tom bránila negativní procesní podmínka rei iudicatae (věci rozsouzené). Je vyloučeno napadnout odvoláním to, že soud nerozhodl o některé části předmětu řízení (tedy „nevydání“ příslušného rozhodnutí). Odvoláním nelze napadnout výrok, který

---

⁴¹ Nález Ústavního soudu, sp. zn. II. ÚS 3137/09

nebyl vydán. Podá-li i přesto účastník soudu takové „odvolání“, je třeba tento úkon posuzovat s přihlédnutím k ustanovení § 41 odst. 2 o. s. ř. a posoudit ho jako návrh na vydání doplňujícího rozsudku podle ustanovení § 166 o. s. ř.⁴²

Výjimkami ze zásady, že soud má vyčerpat celý předmět řízení, jsou rozsudek mezitímní a rozsudek částečný. Rozsudkem má být rozhodnuto o celé projednávané věci. Jestliže to však je účelné, může soud rozsudkem rozhodnout nejdříve jen o její části nebo jen o jejím základu (§ 152 odst. 2 o. s. ř.). Účelnost vydání těchto rozsudků ponechává zákon na úvaze soudu, soud je tedy vydat může, ale nemusí (soud není vázán ani návrhem na vydání mezitímního nebo částečného rozsudku). Rozsudky částečné a mezitímní musí být jako takové zcela jasně označeny již v záhlaví rozhodnutí.

7.1. ČÁSTEČNÝ ROZSUDEK

Částečný rozsudek nevyčerpává celý předmět řízení. Obsahuje výrok jen o části předmětu řízení, o nároku jen jednoho z žalobců nebo o nároku jen vůči jednomu z žalovaných. Zároveň obsahuje i údaj o tom, že o zbývající části nároku a o nákladech řízení bude rozhodnuto v konečném rozsudku (konečný rozsudek zase vyjádří, že část předmětu řízení byla již stanovena v částečném rozsudku). Využívá se především v těch případech, kdy část předmětu řízení již není sporná (např. žalovaný uzná část žalobcova nároku) a může být o ní rozhodnuto.

Částečný rozsudek je možné vykonat i napadnout opravnými prostředky za stejných podmínek jako rozsudek konečný.⁴³ Rozhodnutí částečným rozsudkem není možné, vylučuje-li to hmotněprávní povaha nároku nebo povaha společenství účastníků (např. vypořádání podílového spoluvlastnictví, rozdělení společného jmění manželů).

---

⁴² K procesní vadě spočívající v nevyčerpání celého předmětu řízení. In: *Profipravo.cz* [online].

11.5.2011 [cit. 2012-03-24]. Dostupné z:

http://www.profipravo.cz/index.php?page=article&id_category=130&id_article=255042&csum=8d952dd7

⁴³ Op. cit. sub. 6., strana 669

„Rozsudek soudu prvního stupně v dané věci je fakticky částečným rozsudkem ve smyslu § 152 o. s. ř., poněvadž jím bylo rozhodnuto jen o dvou ze tří návrhů na zahájení řízení spojených ve společném řízení. Ustanovení § 166 o. s. ř. o možnosti doplnění rozsudku tu nelze dobře použít, protože v daném případě nejde o doplnění rozhodnutí o některé části předmětu řízení – tedy o části nároku uplatněného žalobou na zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví popř. části nároku uplatněného vzájemným návrhem žalovaného, ale o to, aby o dalším samostatném nároku žalobkyně na vypořádání jejích investic do podílového spoluvlastnictví bylo vůbec rozhodnuto. ... Pro úplnost lze podotknout, že částečným rozsudkem není jen takový rozsudek, který je jako částečný označen; jeho povaha je dána objektivně rozsahem rozsudku.“⁴⁴

Příklad výroku částečného rozsudku:

Žalovaný je povinen zaplatit žalobci částku 50 000 Kč ve lhůtě tří dnů od právní moci tohoto rozsudku.

O zbytku nároku a nákladech řízení bude rozhodnuto v konečném rozsudku.

7.2. MEZITÍMNÍ ROZSUDEK

Mezitímním rozsudkem rozhoduje soud z důvodu účelnosti jen o právním základu projednávané věci (např. zda tu je vůbec povinnost k náhradě škody). Vyzní-li mezeitímní rozsudek kladně, rozhodne soud o zbývající části předmětu řízení konečným rozsudkem (např. jaká je výše náhrady škody). Soud v mezeitímním rozsudku vyjádří, zda má žalobce vůbec na požadované plnění právo, nezabývá se však výší nároku. Používá se z důvodů hospodárnosti, protože se ušetří zbytečné projednávání nároku, které může být spojeno např. s velkými náklady na znalecký posudek nebo dokazování, v případech, kdy není jisté, zda vůbec nárok existuje.

„Soud rozhoduje tzv. mezeitímním rozsudkem (§ 152 odst. 2 věta druhá o. s. ř.) o základu věci, jímž se rozumí posouzení všech otázek, které vyplývají z uplatněného

---

⁴⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 22 Cdo 4756/2008

nároku s výjimkou okolností, které se týkají jen výše nároku, nikoli jen o dílčí sporné právní otázce týkající se uplatňovaného žalobního návrhu. ... Tento postup je účelný zejména ve složitějších sporech, kde je z hlediska rychlosti a hospodárnosti řízení praktické vyřešit nejprve, zda je vůbec dán základ nároku a až teprve na tomto základě (pravomocné rozhodnutí o opodstatněnosti základu nároku či jeho části) se pak zabývat mnohdy složitou otázkou určení jeho výše.“⁴⁵

Příklad výroku mezitímního rozsudku:

Žalovaný nárok je co do základu opodstatněn.

O jeho výši a o nákladech řízení bude rozhodnuto v konečném rozsudku.

7.3. MOŽNOST PŘEKROČENÍ NÁVRHU

Soud může překročit návrhy účastníků a přisoudit něco jiného nebo více, než čeho se domáhají, jen tehdy, jestliže řízení bylo možno zahájit i bez návrhu, nebo jestliže z právního předpisu vyplývá určitý způsob vypořádání vztahu mezi účastníky (§ 153 odst. 2 o. s. ř.). I bez návrhu může soud zahájit řízení ve věcech péče o nezletilé, řízení o vyslovení přípustnosti převzetí nebo držení v ústavu zdravotnické péče, řízení o způsobilosti k právním úkonům, řízení opatrovnické, řízení o prohlášení za mrtvého, řízení o dědictví, řízení o určení, zda tu manželství je či není, a další řízení, kde to připouští zákon (§ 81 odst. 1 o. s. ř.).

V řízeních, která mohou být zahájena i bez návrhu (typická je zde zásada oficiality), se často nejedná pouze o spor dvou stran, ale o úpravu práv a povinností účastníků právního vztahu (např. výše výživného na nezletilé dítě). Soud může překročit návrh účastníka a přisoudit více nebo něco jiného než čeho se domáhá právě proto, že řízení je možné zahájit i bez návrhu. Např. v řízení o určení výživného pro nezletilé dítě může soud rozhodnout o vyšším (ale i nižším) výživném, než je požadováno žalobou,

---

⁴⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 25 Cdo 2212/2002

pokud to odpovídá odůvodněným potřebám dítěte, schopnostem, možnostem a majetkovým poměrům rodičů.

Soud může překročit návrhy účastníků a přisoudit více nebo něco jiného v případech, kdy z právního předpisu vyplývá určitý způsob vypořádání vztahu mezi účastníky, tedy je-li tento vztah předurčen hmotněprávními předpisy. Např. v řízení o zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví není soud vázán návrhem žalobce na způsob vypořádání, ale může rozhodnout i jiným způsobem, který nebyl v žalobě požadován (např. prodejem věci a rozdělením zisku mezi bývalé spoluvlastníky).

8. KONSTITUTIVNÍ A DEKLARATORNÍ ÚKONY

Kritériem dělení žalob a rozsudků na konstitutivní a deklaratorní jsou právní účinky, které tyto úkony sledují. Konstitutivní žaloby obsahují návrh na vydání konstitutivního rozhodnutí na jehož základě vznikne, zanikne nebo se změní určitý hmotněprávní vztah. Deklaratorní žaloby vyžadují naopak vydání takového rozhodnutí, které pouze autoritativně ověří zda právní vztah existuje či neexistuje, tj. deklarují daný hmotně právní vztah a nemají za následek změnu v hmotněprávních oprávněních a povinnostech stran, s účinkem *ex tunc* – od počátku.

Výrok soudního rozhodnutí je určen petitem žaloby, proto bude druh rozhodnutí předurčen druhem podané žaloby. I přesto, že jsou obě rozhodnutí podstatně rozdílná, mají určité společné aspekty. „*Obě kategorie soudních rozhodnutí mají společné to, že jsou autoritativním rozkazem státu, jehož respektování může být i vynuceno. To znamená, že z každého takového rozhodnutí vyplývají pro někoho práva a pro jiného povinnosti.*“⁴⁶

8.1. DEKLARATORNÍ ŽALOBA A DEKLARATORNÍ ROZSUDEK

Mezi deklaratorní žaloby řadíme zejména žaloby na plnění (§ 80 písm. b) o. s. ř. – o splnění povinnosti, která vyplývá ze zákona, z právního vztahu nebo z porušení práva) a žaloby určovací (§ 80 písm. c) o. s. ř. – o určení, zda tu právní vztah nebo právo je či není, je-li na tom naléhavý právní zájem).

Žalobce může podle § 80 písm. b) o. s. ř. žádat soud, aby odsoudil žalovaného k určitému plnění (např. zaplatit peněžitou částku, vydat věc, vyklidit byt, zdržet se

---

⁴⁶ ZOULÍK, F. Konstitutivní rozsudky. *Právník*. 1966, č. 5., strana 433

určité činnosti). Splnění povinnosti musí vyplývat ze zákona, z právního vztahu nebo z porušení práva a žalovaný měl tuto povinnost již dříve splnit sám. Žaloba na plnění směřuje k vydání deklaratorního rozhodnutí, uložení povinnosti žalovanému, které bude zároveň exekučním titulem. Výše plnění nemůže být v těchto případech učiněna na „úvaze soudu“. Jednalo by se o vadu žalobního petitu, která brání v pokračování řízení.⁴⁷

Příklad petitu žaloby na plnění:

Žalovaný je povinen zaplatit žalobci částku 100 000 Kč s 6% úrokem od 20.7.2010 do zaplacení, to vše ve lhůtě tří dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Žalovaný je povinen zaplatit žalobci náklady řízení ve výši ..., ve lhůtě tří dnů od právní moci tohoto rozsudku.

O určovací žalobě ve smyslu § 80 písm. c) o. s. ř. mluvíme tehdy, žádá-li žalobce, aby soud určil, zda tu právo nebo právní vztah je či není (pozitivní nebo negativní určovací žaloba). Určovací žaloba (např. žaloba o určení neplatnosti právního úkonu) má preventivní povahu, vnáší jistotu do nejistých právních vztahů a poskytuje ochranu žalobci dříve, než dojde k porušení práva. Pokud bylo již žalobcovo právo žalovaným porušeno, je určovací žaloba zbytečná a uplatní se zde žaloba na plnění.

Při podání určovací žaloby musí žalobce pod sankcí zamítnutí žaloby prokazovat, že je na určení práva nebo právního vztahu naléhavý právní zájem. Ten není zpravidla dán tam, kde lze podat žalobu na plnění. „*O naléhavý právní zájem může zásadně jít jen tehdy, jestliže by bez soudem vysloveného určení, že právní vztah nebo právo existuje, bylo buď ohroženo právo žalobce, nebo by se jeho právní postavení stalo nejistým, což – řečeno jinými slovy – znamená, že buď musí jít u žalobce o právní vztah (právo) již existující (alespoň v době vydání rozhodnutí), nebo o takovou jeho procesní, případně hmotněprávní situaci, v níž by objektivně v již existujícím právním vztahu mohl být ohrožen, případně pro nejisté své postavení by mohl být vystaven konkrétní*

---

⁴⁷ Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze, sp. zn. 6 Cz 32/1992

újmě.“⁴⁸ Žalobce tedy musí tvrdit a prokazovat skutečnosti, že na daném určení skutečně právní zájem má a že bez soudního rozhodnutí by bylo jeho právo ohroženo nebo by se jeho právní postavení stalo nejistým.

Příklad petitu žaloby na určení:

Určuje se, že smlouva, uzavřená mezi žalobcem O.H. a žalovaným K.P. o prodeji automobilu Škoda Octavia, pozn. značka ..., dne 2.7.2011, je neplatná.

Žalovaný je povinen zaplatit žalobci náklady řízení do tří dnů od právní moci rozsudku.

Dovolá-li se žalobce u soudu svého ohroženého nebo porušeného práva, vydá soud tzv. deklaratorní rozsudek. Deklaratorní rozsudek nestanoví nová práva a povinnosti (nepředstaví nové skutečnosti), ale pouze potvrzuje (deklaruje) právo, které již existovalo v době před jeho vydáním. Působí od okamžiku vzniku právního vztahu (ex tunc). Jedná se např. o rozhodnutí o trvání pracovního poměru či o prohlášení vlastnictví k nemovitosti.

Deklaratorní rozsudek se o sporném hmotněprávním vztahu závazně vyslovuje, aniž ho mění. Je tedy skutečností pouze procesní, vytvářející procesní vztahy založené závazným výrokem soudu o hmotných právech, které trvaly již před vydáním rozsudku. Tento typ rozsudku proto nemá vliv na existenci hmotněprávních vztahů mezi účastníky řízení.⁴⁹

Deklaratorním rozsudkem, závazným pro účastníky řízení, vznikají nově práva a povinnosti procesní povahy, např. právo navrhnout výkon rozhodnutí, pokud žalovaný dobrovolně nesplní povinnost stanovenou mu rozsudkem.

---

⁴⁸ Nález Ústavního soudu, sp. zn. III. ÚS 17/95

⁴⁹ Ke konstitutivnímu a deklaratornímu rozsudku. In: *Profipravo.cz* [online]. 20.10.2008 [cit. 2012-03-26]. Dostupné z: http://www.profipravo.cz/index.php?page=article&id_category=128&id_article=252331&csum=d5d58d67

Třídění rozsudků odpovídá třídění žalob. Mezi deklaratorními rozsudky rozeznáváme tedy především rozsudky na plnění a rozsudky určovací.

Rozsudek na plnění ukládá plnění určitého druhu. Dare (něco dát) – vydat movitou věc, vyklidit nemovitost; vzniká například z kupní nebo darovací smlouvy. Facere (konat) – vykonat nějakou činnost, jednání; vzniká např. ze smlouvy zprostředkovatelské. Omitere (zdržet se) – zdržet se určitého chování nebo činnosti. Pati (strpět) – něco snášet, tolerovat; vzniká např. ze smlouvy nájemní. Je-li stanovena lhůta pro splnění uložené povinnosti, je po marném uplynutí této lhůty možný výkon rozhodnutí.

Rozsudek určovací autoritativně určuje, zda tu právo nebo právní vztah je, či není. Má preventivní charakter – chrání žalobcovo právo v době, kdy ještě nebylo porušeno. Pokud žalobce v žalobě neprokáže naléhavý právní zájem na požadovaném určení, je to důvodem k vydání zamítavého rozsudku. To však nebrání opětovnému uplatnění žaloby u soudu, vychází-li naléhavý právní zájem z jiných skutečností, než které byly uplatněny původní žalobou na určení.

8.2. KONSTITUTIVNÍ ŽALOBA A KONSTITUTIVNÍ ROZSUDEK

Konstitutivními žalobami (resp. žalobami s návrhem na vydání konstitutivního rozhodnutí) jsou zejména žaloby ve věci osobního stavu neboli statusové žaloby (§ 80 písm. a) o. s. ř. – o osobním stavu (o rozvodu, o neplatnosti manželství, o určení, zda tu manželství je či není, o zrušení, neplatnosti nebo neexistenci partnerství, o určení otcovství, o osvojení, o způsobilosti k právním úkonům, o prohlášení za mrtvého)). Výčet § 80 písm. a) o. s. ř. je pouze demonstrativní. Dále do této kategorie můžeme zařadit např. návrh o ustanovení poručníka nezletilému, návrh na zbavení či omezení rodičovské zodpovědnosti nebo návrh o popření rodičovství.

Žaloby statusové směřují k autoritativnímu rozhodnutí o stavu fyzické osoby a žádají vznik, změnu nebo zrušení osobního stavu. Rozhodnutí o nich je závazné pro každého, nikoli pouze pro strany sporu. Žaloby o osobním stavu se nesnaží o vyjasnění

určitých právních poměrů, jako žaloby určovací ani nesměřují k vydání rozhodnutí, které je exekučním titulem, jako žaloby na plnění.

Příklad petitu statusové žaloby:

Manželství uzavřené dne 1.8.1995 před OÚ Městská část Praha 10 mezi žalobcem J.L. a žalovanou K.L., roz. S., se rozvádí.

Rozsudky o konstitutivních žalobách mají také téměř vždy konstitutivní povahu (jde o rozhodnutí právotvorná). Obvykle jsou vydávány v nesporném řízení a pouze tehdy, jestliže jejich vydání vyžadují předpisy hmotného práva. Mají procesní i hmotněprávní důsledky (zakládají práva a ukládají povinnosti, které tu předtím nebyly), působí ex nunc (od nyní) do budoucnosti a jsou závazné pro každého. Jedná se např. o rozhodnutí o určení otcovství, o nařízení ústavní výchovy, o zrušení a vypořádání společného jmění manželů či o rozvodu manželství.

Konstitutivní rozsudky nedeklarují již existující práva a povinnosti, ale jsou přímo důvodem vzniku, zániku nebo změny právních vztahů. Jsou skutečností nejen procesní, ale i hmotněprávní. Zasahují do hmotněprávní sféry účastníků (zakládají, mění nebo ruší subjektivní práva a povinnosti) a jsou samy důvodem vzniku, zániku nebo změny nového předtím neexistujícího hmotněprávního vztahu.⁵⁰

Jinými slovy mají za následek změnu v hmotněprávních oprávněních a povinnostech stran, formou konstitutivního rozhodnutí, kterým se zakládá, mění nebo ruší právní vztah. Konstitují novou právní situaci a působí zásadně od okamžiku vydání.

---

⁵⁰ Ke konstitutivnímu a deklaratornímu rozsudku. In: *Profipravo.cz* [online]. 20.10.2008 [cit. 2012-03-26]. Dostupné z: http://www.profipravo.cz/index.php?page=article&id_category=128&id_article=252331&csum=d5d58d67

9. ZÁVĚR

Cílem mé diplomové práce bylo popsat vzájemný vztah žaloby a rozsudku. Nevěnovala jsem se proto těmto dvěma institutům procesního práva jednotlivě, ale porovnávala jsem je ve vzájemných vztazích a spojitostech.

Po obecném úvodu do problematiky jsem v kapitole nazvané *Řízení sporné a některé jeho zásady* vymezila pojem sporného řízení, které je vedeno mezi žalobcem a žalovaným. Žalobce v podané žalobě vymezí spor, určí žalovaného a vyličí rozhodné skutečnosti, tak aby soud věděl, o čem má rozhodovat. Žalovaný reaguje na podanou žalobu svým vyjádřením. Sporné řízení provází především zásada dispoziční, která stanoví, že předmětem sporu disponují strany řízení, především žalobce a je tedy na nich, aby řízení zahájily, doplňovaly návrhy, popřípadě řízení i ukončily zpětvzetím žaloby nebo uzavřením soudního smíru před vynesením rozsudku soudem.

Dále se v řízení sporném setkáváme se zásadou projednací, která dává povinnost tvrdit a dokazovat do rukou účastníků. Ty pak nesou břemeno tvrzení a břemeno důkazní, pod hrozbou neúspěchu v řízení. Soud může doplnit dokazování jen v zákonem stanovených případech.

V řízení je nutné dodržovat zásadu procesní rovnosti účastníků, veřejnosti, ústnosti a přímosti řízení, zásadu rychlosti a hospodárnosti, aby se řízení zbytečně neprotahovalo a nebylo příliš nákladné. Důležitá je také zásada volného hodnocení důkazů, kdy záleží pouze na soudu, jakou váhu jednotlivým důkazům přisoudí z hlediska jejich věrohodnosti a pravdivosti.

V kapitole *Žaloba a rozsudek jako procesní úkony* jsem definovala žalobu jako procesní úkon účastníka, rozsudek pak jako procesní úkon soudu. Žalobou vymezí žalobce spor, rozsudkem soud spor rozhodne a upraví tak práva žalobce a žalovaného do budoucna.

Žaloba i rozsudek mají zákonem předepsanou formu. Přípustné formy podání (žaloby) stanoví § 42 odst. 1 o. s. ř. Žalobu je možné podat písemně nebo ústně do protokolu. Písemné podání lze učinit v listinné nebo elektronické podobě prostřednictvím veřejné datové sítě, telegraficky nebo telefaxem. Rozsudek se vyhotovuje písemně, v listinné nebo elektronické podobě podle toho, v jaké podobě je veden spis. Rozsudek se vždy vyhlašuje veřejně.

Náležitosti žaloby jsou upraveny obecně v § 42 odst. 4 o. s. ř., zvláštní náležitosti pak upravuje § 79 odst. 1 o. s. ř. Žaloba musí obsahovat označení soudu, kterému je určena, jména, příjmení a bydliště účastníků a jejich zástupců, označení věci, které se spor týká, vyličení rozhodujících skutečností, označení důkazů, žalobní petit (tedy návrh, jak má soud spor rozhodnout), musí být datována a podepsána. Rozsudek, jako odpověď na žalobu, je uvozen záhlavím (označení soudu, účastníků, atd.), následuje výrok rozsudku (nejdůležitější část rozsudku – samotné rozhodnutí soudu), odůvodnění výroku a poučení o opravných prostředcích. Na závěr uvede předseda senátu den a místo vyhlášení rozsudku a svůj podpis.

Vztahem petitu a enuciátu se zabýváme ve stejné nazvané kapitole. Petit žaloby je návrhem žalobce na znění výroku rozsudku. Žalobce jím navrhuje soudu, jak by měl spor rozhodnout. Petit musí být přesný, určitý a srozumitelný, aby soud věděl, o čem má rozhodovat. Je-li petit neurčitý, nepřesný, nesrozumitelný, obsahuje-li chyby nebo nevychází ze skutečností popsanych v žalobě, vyzve soud žalobce k jeho opravě nebo doplnění. Neopraví-li žalobce přes výzvu předsedy senátu vady petitu ve stanovené lhůtě a v řízení nelze pro tento nedostatek pokračovat soud usnesením podání odmítne (§ 43 odst. 1 a 2 o. s. ř.).

Výrok rozsudku je odpovědí na žalobní petit. Soud může petit do svého rozsudku beze změny převzít nebo jej může vyjádřit za použití jiných slov. Soud tedy není vázán žalobcovým návrhem na znění výroku rozsudku. Jestliže soud žalobě nevyhoví, vydá zamítavý rozsudek. Ve výroku rozsudku rozhodne i o nákladech řízení a určí lhůtu k plnění povinnosti z rozsudku vyplývající.

Soud není vázán žalobcovým návrhem co do právní kvalifikace problému. Žalobce vylíčí v žalobě spor co do skutkové stránky, posouzení stránky právní je na úvaze soudu.

V kapitole nazvané *Druhy petitů a rozhodnutí o nich* dělím petity na jednoduché a složené. Jednoduché žalobní petity obsahují pouze jeden nárok vycházející ze skutečností vylíčených v žalobě. Žalobce zde neuvádí žádnou alternativu pro případ, že by povinnost uvedená v jednoduchém žalobním petitu nebyla splněna. Soud ve svém rozsudku petitu buď zcela vyhoví, nebo ho zcela zamítne nebo mu částečně vyhoví a částečně ho zamítne.

Složený petit se skládá z několika žalobcových nároků kumulovaných do jednoho petitu. Rozeznáváme složený petit eventuální, alternativní a petit s alternativním zmocněním (*alternativa facultas*).

V eventuálním petitu uvádí žalobce kromě primárního plnění ještě plnění další, eventuální. Soud v rozsudku uloží plnit žalovanému primární povinnost. Pokud to však není možné, primární plnění zamítne a uloží žalobci povinnost druhou, eventuální. Žalovaný si tedy nemůže zvolit mezi dvěma alternativami, plnění mu určí soud.

Alternativní žalobní petit nechává volbu plnění na žalovaném. Žalobce tedy v petitu vypočte všechny možné varianty plnění a soud svým rozhodnutím určí, že žalovaný musí plnit jednou z těchto variant. Tím, že žalovaný splní povinnost jedním způsobem, vyloučí ostatní způsoby plnění. Žalovaný se může rozhodnout pro způsob plnění již v průběhu řízení. V tom případě se alternativní výrok rozsudku soudu mění na jednoduchý. Žalovaný pak již nemůže od své volby odstoupit.

Petitem s alternativním zmocněním (*alternativa facultas*) dává žalobce žalovanému možnost zprostit se plnění primárního tím, že splní povinnost jinou, která žalobci podle právního předpisu nebo právního úkonu nenáleží. Soud uloží žalovanému splnit primární povinnost, vysloví však i možnost, že se této povinnosti může zprostit plněním povinnosti druhé. Vymahatelná je pouze povinnost primární.

Vzájemným návrhem, námitkou započtení a rozhodnutím o nich se zabývám ve stejnojmenné kapitole číslo 6. Žalovaný je podává v rámci řízení, které bylo proti němu

zahájeno žalobcem. Návrh žalovaného by měl věcně souviset s žalobou, aby bylo možné o něm rozhodnout ve stejném řízení.

O vzájemnou žalobu se jedná tehdy, je-li pohledávka žalovaného vyšší než pohledávka žalobce. Vyhoví-li soudu vzájemné žalobě, zamítne žalobu původní a žalobci uloží zaplatit částku ve výši rozdílu obou pohledávek. O námitce započtení mluvíme tehdy, je-li pohledávka žalovaného nižší nebo ve stejné výši jako pohledávka žalobce. Jsou-li pohledávky stejné, soud svým rozhodnutím původní žalobu zamítne. Je-li pohledávka žalovaného nižší, započte ji soud k pohledávce žalobce a přisoudí žalovanému zaplatit částku ve výši tohoto rozdílu.

Kapitola *Rozsudek a předmět řízení* pojednává o tom, že rozsudkem má být rozhodnuto o celé projednávané věci. Soud musí žalobě buď zcela vyhovět, nebo ji zcela zamítnout nebo jí částečně vyhovět a částečně ji zamítnout. V takovém případě mluvíme o rozsudku konečném. Výjimkami z pravidla, že soud musí rozhodnout o celém předmětu řízení jsou rozsudek částečný a rozsudek mezitímní.

Částečným rozsudkem rozhoduje soud jen o části předmětu řízení s tím, že v tomto rozsudku je stanoveno, že o zbývající části nároku a o nákladech řízení bude rozhodnuto konečným rozsudkem. Využívá se především, je-li určitá část předmětu řízení již nesporná (např. žalovaný uznal část nároku žalobce) a je možné o ní rozhodnout.

Mezitímním rozsudkem rozhoduje soud jen o právním základu projednávané věci. Rozhoduje tedy o tom, zda má žalobce na požadované plnění právo. Nabude-li mezitímní rozsudek právní moci, rozhoduje soud dále jen o výši žalobcova nároku. Mezitímní rozsudek se využívá převážně z důvodu hospodárnosti (ušetří se náklady na dokazování, zdlouhavý proces, atd.).

Výjimkou z pravidla vázanosti soudu návrhem účastníků je možnost překročení návrhu a přisouzení něčeho jiného nebo více, než čeho se účastníci domáhají v případech, kdy je možné řízení zahájit i bez návrhu (např. soud se nemusí řídit částkou, kterou požaduje účastník v návrhu na zvýšení výživného pro nezletilé dítě a může přisoudit částku vyšší nebo nižší) nebo jestliže z právního předpisu vyplývá určitý

způsob vypořádání vztahu mezi účastníky (např. při zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví).

V poslední kapitole nazvané *Konstitutivní a deklaratorní úkony* se věnují srovnání deklaratorní žaloby s deklaratorním rozsudkem a konstitutivní žaloby s konstitutivním rozsudkem. Kritériem dělení žalob a rozsudků na konstitutivní a deklaratorní jsou právní účinky, které tyto úkony sledují. Rozsudek soudu je předurčen petitem žaloby, proto deklaratorní žaloba bude vyžadovat vydání deklaratorního rozhodnutí a naopak konstitutivní žaloba vydání konstitutivního rozhodnutí.

Mezi deklaratorní žaloby řadíme žaloby na plnění a žaloby určovací. Žalobou na plnění žádá žalobce, aby soud přikázal žalovanému něco splnit (dát, udělat, atd.). Soudní rozhodnutí je zároveň exekučním titulem v případě, že žalovaný svoji povinnost dobrovolně nesplní. Žalobou určovací se žalobce domáhá, aby soud určil, zda určité právo či právní vztah existuje nebo neexistuje. Určovací žaloba má preventivní charakter a vnáší jistotu do nejistých právních vztahů. Žalobce musí prokazovat naléhavý právní zájem na rozhodnutí věci.

Deklaratorní rozsudek soudu jako odpověď na deklaratorní žalobu nestanoví nová práva a povinnosti, pouze prohlásí (deklaruje) ta práva a povinnosti, které už tu byly v minulosti. Působí *ex tunc* a je pouze procesní skutečností. Rozsudky jsou určovány žalobami, rozeznáváme tedy rozsudky na plnění a rozsudky určovací.

Žaloby konstitutivní neboli žaloby s návrhem na vydání konstitutivního rozhodnutí jsou především žaloby statusové (žaloby ve věci osobního stavu). Vyžadují vydání autoritativního rozhodnutí, které založí, zruší nebo změní hmotněprávní vztah mezi účastníky řízení. Konstitutivní rozsudky vydávané na základě konstitutivních žalob jsou závazné pro každého, působí *ex nunc* a mají hmotněprávní důsledky.

Žaloba a rozsudek spolu navzájem velmi úzce souvisí. Bez žaloby by ve sporném řízení nedošlo k vydání rozsudku. Žaloba určuje, čím se má soud zabývat a rozsudek je odpovědí na žalobu. Oba tyto instituty procesního práva zajišťují spravedlivou ochranu práv a oprávněných zájmů účastníků řízení.

Lze proto v obecné rovině uzavřít, že vzájemný vztah žaloby a rozsudku je základním vztahem, na kterém je založeno občanské právo procesní, přičemž žaloba je vydáním rozsudku v zásadě naplněna jejím vyhověním nebo zamítnutím, ale rozsudek pouze na základě podané žaloby být vydán nemusí. I přesto, že spolu souvisí, zůstává žaloba výlučně v dispozičním právu žalobce, tj. fyzické nebo právnické osoby, případně státu (jeho organizační složky), na rozdíl od rozsudku, který je základní formou autoritativního rozhodnutí soudu (vydaného „jménem republiky“), ve věci samé v nalézacím řízení (další formou rozhodnutí je např. usnesení nebo platební rozkaz) tak, aby byla obnovena jistota účastníků v právních vztazích, které byly porušeny, nebo ohroženy.

10. SEZNAM ZKRATEK

Úst. – Ústava České republiky (zákon č. 1/1993 Sb.)

LZPS – Listina základních práv a svobod (zákon č. 2/1993 Sb.)

o. s. ř. – Občanský soudní řád (zákon č. 99/1963 Sb.)

ObčZ – Občanský zákoník (zákon č. 40/1964 Sb.)

11. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

11.1. Z LITERATURY

- 1) DAVID, L., F. IŠTVÁNEK, N. JAVŮRKOVÁ, M. KASÍKOVÁ a P. LAVICKÝ a kol. *Občanský soudní řád: Komentář, I. díl*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009. ISBN 978-80-7357-460-4.
- 2) DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, 1600 s.
- 3) DVOŘÁK, B. *Právní moc civilních soudních rozhodnutí*. 1.vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. ISBN 978-80-7400-095-9.
- 4) HANDL, V. a J. RUBEŠ a kol. *Občanský a soudní řád - komentář, I. díl*. 1. vydání. Praha: Panorama, 1985. ISBN 11-093-85-01.
- 5) HLAVSA, P. a F. KLIMEŠ. *Civilní nároky a jejich uplatňování: aneb návod ke vzorovým podáním*. 1. vydání. Praha: Linde Praha a.s., 1995. ISBN 80-85647-81-8.
- 6) CHODĚRA, O. *Občan v soudním řízení*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2001. ISBN 80-7179_542-9.
- 7) JIRSA, J., VÁVRA, L., JANEK, K. a MEDUNA, P.:*Klíč k soudní síni: příručka pro začínající soudce a advokáty*. 1. vydání. Praha: LexisNexis CZ s.r.o., 2006. ISBN 80-86920-11-9.
- 8) JIRSA, J. *Novinky v civilním řízení soudním: (kritická studie)*. 1. vydání. Praha: LexisNexis CZ, s.r.o., 2005. ISBN 80-86199-86-X.

- 9) MACUR, J. *Problémy vzájemného vztahu práva procesního a hmotného*. 1.vydání. Brno: Masarykova univerzita, 1993. ISBN 80-210-0810-5.
- 10) MACUR, J. *Předmět sporu v civilním soudním řízení*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2002. ISBN 80-210-2824-6.
- 11) PLECITÝ, V. a J. VRABEC. *Občanské právo procesní*. 1.vydání. Praha: CODEX Bohemia, s.r.o., 1998. ISBN 80-85963-46-9.
- 12) SCHELLEOVÁ, I. a kol. *Civilní proces*. 1.vydání. Praha: EUROLEX BOHEMIA a.s., 2006. ISBN 80-86861-09-0.
- 13) SCHELLEOVÁ, I. *Úvod do civilního řízení*. 1.vydání. Praha: EUROLEX BOHEMIA s.r.o., 2005. ISBN 80-86861-81-3.
- 14) SCHELLEOVÁ, I. *Základy občanského práva procesního*. 1.vydání. Praha: EUROLEX BOHEMIA s.r.o., 2005. ISBN 80-861-33-3.
- 15) STAVINHOVÁ, J. a P. HLAVSA. *Civilní proces a organizace soudnictví*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2003. ISBN 8072391550.
- 16) STAVINHOVÁ, J. a P. LAVICKÝ. *Základy civilního procesu*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-5062-4.
- 17) SVOBODA, K. *Žaloba v civilním řízení*. 1. vydání. Praha: Wolters Kulwer ČR, a.s., 2010. ISBN 978-80-7357-535-9.
- 18) ŠTAJGR, Fr. a kol. *Občanské právo procesní*. 1. vydání. Praha: Orbis, 1964, 420 s.
- 19) VRCHA, P. *Civilní judikatura: Výběr aktuálních rozhodnutí Nejvyššího soudu a Ústavního soudu České republiky*. 2. vydání. Praha: Linde Praha, 2005. ISBN 80-7201-542-7.
- 20) VRCHA, P. *Odůvodnění civilního rozsudku*. 1.vydání. Praha: Leges s.r.o., 2010. ISBN 80-87212-53-0.

- 21) WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Linde Praha, 2011. ISBN 978-80-7201-842-0.
- 22) ZOULÍK, F. Konstitutivní rozsudky. *Právník*. 1966, č. 5.

11.2. Z INTERNETU

- 1) <http://nalis.usoud.cz/Search/Search.aspx>
- 2) www.nsoud.cz
- 3) www.epravo.cz
- 4) www.ipravnik.cz
- 5) www.profipravo.cz
- 6) www.pravnickeforum.cz

12. RESUMÉ

The goal of my Master's degree thesis is to describe the relation between an action and a judgment. My paper is divided into 9 chapters and several subchapters.

After a general introduction in chapter 1, I describe the civil procedure and its basic principles in chapter 2.

Chapter 3 is focused on describing an action and a judgment separately. It defines both of these acts, an action as an act of a plaintiff, a judgment as an act of a court. This basic definition is followed by an explanation of what form must these two acts have (written, oral, electronic...) according to the Czech Civil Procedure Code. In the next subchapter I describe the main requirements of these two acts (an action - court address, names of a plaintiff and a respondent, names of their representatives..., a judgment – a verdict, a justification and guidance on appeals).

Chapter 4 provides the relation between an action requirement and a judgment verdict. A plaintiff summarizes his/her requests in an action requirement. By that he/she is presenting the dispute to the court. The court deals with plaintiffs' requests in his verdict. We can say the verdict of the court is destined by the action requirement. In the last subchapter of chapter 4 I am presenting several examples of action requirements and judgment verdicts.

In Chapter 5 action requirements are divided into 4 different groups (single, eventual, alternative and alternative facultas). The subchapters describe the difference between them and the specifics of the judgments that follow these requirements.

Chapter 6 is dealing with different types of counterclaims and judgments about them.

Chapter 7, called *A judgment and an object of a civil procedure*, establishes that a court must refer to all of plaintiffs' requests and cannot forget to decide any part of the action requirement. However, there are 3 exceptions to this rule – partial judgment,

interim judgment and an option to exceed the plaintiff's requirement in specific cases described in the Czech Civil Procedure Code.

Chapter 8 shows the difference between constitutive and declaratory acts. In two subchapters I compare constitutive action and judgment and declaratory action and judgment.

Last Chapter number 9 gives us the conclusion of the relation between an action and a judgment. There is a significant relation between these two acts. Without an action there cannot be a judgment. An action describes the dispute and a judgment decides it. An action and a judgment are two opposite sides of one civil procedure.

12.1. KLÍČOVÁ SLOVA

- 1) Žaloba - action
- 2) Rozsudek - judgement